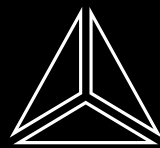

“GÖÇ VE SINIR GÜVENLİĞİ”

thinktech
STM Teknolojik Düşünce Merkezi

STM ThinkTech **ODAK TOPLANTISI**

18 HAZİRAN 2019

KATILIMCILAR

Moderatör

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN
STM ThinkTech Koordinatörü

Konuşmacılar

Metin ÇORABATIR
İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi Başkanı
(UNHCR Basın Eski Sözcüsü)

Tanju KARAGÖZ
ASELSAN Sınır Gözetleme Projeleri Müdürü

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU
Yıldız Teknik Üniversitesi,
Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Giray SADIK
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi,
Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ
Orta Doğu Teknik Üniversitesi,
Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

İbn-i Haldun, bundan asırlar önce “Coğrafya kaderdir” demiş. Hakikaten ülkemiz açısından bu son derece isabetli bir söz. Ülkemizin coğrafi konumu nedeniyle, Doğu ile Batı arasında öyle bir yerde bulunuyoruz ki, tarihimizde hem Doğu’dan Batı’ya doğru yaşanan göç hareketlerinde, hem de zaman zaman Batı’dan Doğu’ya yaşanan göç hareketlerinde hep ortada kalmış bir ülkeyiz. 1800’lü yıllarda Balkanlar’dan çok büyük miktarlarda göç alan Anadolu coğrafyası, daha sonra 1850’lerde Kafkaslar’dan çok önemli göç hareketlerine maruz kalmıştır. 1980’lerden sonra da Bulgaristan’da yaşayan soydaşlarımızın göçe zorlanmasıyla ülkemize çok önemli bir göç hareketi oldu. Daha sonra da özellikle Ortadoğu’da yaşanan savaşlardan, sorunlardan sonra Irak’tan, en son olarak da Suriye olayıyla ilgili çok önemli bir göç hareketi yine ülkemize doğru yaşandı. Halen de bunun etkilerini görmeye devam ediyoruz. Bunlar görünen, bir şekilde zorunlu göç hareketleri ama bir yandan da yasadışı göç hareketleri var ki asıl kritik konulardan biri de odur. Yasadışı göç hareketleri aynı zamanda sınır güvenliğini, sahillerimizin güvenliğini de gündeme getiriyor. 2018 verilerine göre, ülkemize girişte veya çıkışta yakalanan göçmen sayısı ortalama 250 bin kişi. Hatta son 10 yılda yakalanan yasadışı göçmen sayısının bir milyonu üzerinde olduğu söyleniyor. Bu çok önemli bir veri. Yani büyük şehirlerimizin çoğundan daha fazla bir göçmen nüfus var. Bunlar yakalananlar. Yakalanmayanlar da var, sayısı belli olmayanlar da var. Örneğin son yıllarda çok önemli bir grup da Afganlar. Afgan mülteciler belki de

ikinci sırayı alabilecek durumda. Önemli bir yasadışı göç hareketi de yaşanıyor.

Bu konuda bir farkındalık var ama bu farkındalığın yaratılmasını tamamen devletin organlarına, uluslararası çapta da Birleşmiş Milletler’e (BM) bırakmak yerine STK’lara ve bizim gibi düşünce kuruluşlarının da bu konulara eğilerek çalışmalar yapması ve bunları ilgili mercilere sunması önemli diye değerlendiriyoruz.

Şimdi müsaade ederseniz konumuza başlamak istiyorum. Göç göçmen, yasadışı göç, iltica, mülteci, sığınmacı gibi çeşitli kavramlar var. Bu konulara açıklık getirilmesi açısından konunun duayeni olan Metin Bey’le başlamak istiyorum.

Metin ÇORABATIR

Güzel sözleriniz için çok teşekkür ediyorum. Göç tabii en genel kavram. Göçün uluslararası hukukta tam bir karşılığı yok ama bildiğimiz gibi bir öğrencinin üniversiteyi kazanıp İstanbul’a göçü de bir göç, çalışmak amacıyla, sağlık amacıyla, evlilik gibi sebeplerle göç etmek de göç.

Göç insanlık tarihi boyunca olan bir olay. Burada biz göçü konuşurken genelde birkaç kategoride ayırım yapabiliyoruz. “Gönüllü göçler”, bir de “zorunlu göçler”. Gönüllü göç, öğrenci olarak, çalışmak için yapılan göç. Mesela benim ağabeyim yıllar önce Kanada’ya göç etti; mühendisti, başvurdu, belli süreçlerden geçti ve Toronto’ya yerleşti...Bunun gibi binlerce insanımız Almanya’ya veya değişik ülkelere göç ediyor.

Burada kendi kararınız önemli. Eğer yollar açık-
sa, gideceğiniz ülkeler de yasal olarak size yolları
gösteriyorsa, o yolları deneyerek gidiyorsunuz.
Ama zorunlu göç dediğimiz zaman, kendi irade-
nizle göç etmiyorsunuz. Bir sebepten ötürü göç
ediyorsunuz. Sizi zorlayan bir sebep var. Bu se-
bebe de genelde şimdi daha çok gündeme gelen
ekolojik sebeplerden biri olabilir. Kuraklık gibi
sebeplerle insanlar aç kalıp yer değiştirebiliyor-
lar. Veya şiddet, baskı, savaş, zulüm gibi sebep-
lerle veya siyasi sebeplerle de hayatınız ve temel
insan haklarınız tehdit altında olduğu için yer
değiştirebiliyorsunuz.

Hayatımın belli bir döneminden sonra zorunlu
göçün özel bir tarafıyla ilgilendim. Zorunlu göçü
de ikiye ayırabiliriz. Birincisi, sınır içindeki göçler,
yani bir ülkenin toprakları içindeki zorunlu göç
hareketleri; ikincisi ise sınır aşan göç hareketleri.
Biraz önce bahsedilen düzensiz göçü uluslararası
kuruluşlar şöyle tanımlıyor: Yine gönüllülük var,
yine sınır aşan bir hareket var fakat zorlama yok.
Daha iyi bir ekonomik hayat kurmak için, kendisi
için bireyin daha cazip gördüğü bir ülkeye gitme-
sine düzensiz göç diyoruz. Kaçak göç olarak da
kullanılıyor ama bugünkü literatürde bu kişileri
peşinen suçlu addetmemek için düzensiz göç (ir-
regular migration) kavramı daha çok kullanılıyor.
Sınır aşan irregular migration. Zorunlu göç tiple-
rine geldiğimizde ikiye ayırdık, ülke içinde göçler
ve ülke dışındaki zorunlu göçler. Burada ülke için-
deki göçlere, IDP (Internally Displaced Persons)
dediğimiz insanlardan bahsedebiliriz. Bir ülkenin
toprakları içinde ama bütün ülkeyi etkilemeye-
cek bir bölümünde bir kargaşa, bir çatışma, bir
baskı, devlet veya devlet dışı aktörler tarafından
insanların temel haklarını tehdit edecek bir ge-
lişme olursa ve bu sebeple insanlar bir yerden bir
yere, ülke içinde daha güvenli bir yere göç eder-
lerse buna zorunlu göç hareketi (IDP) diyoruz.
Uluslararası literatürde bunun aktörleri, devletin
aktörleri veya devlet dışı aktörler ile terör örgüt-
lerinin belli bir alanda kurduğu baskılar vs. ola-
biliyor. Buna da mülteci, iltica ve sığınma -hem
eski Türkçe hem yeni Türkçe'de eşanlamlı birkaç
kavramı var- diyebiliriz. Mülteci hareketleri diye-
biliriz, sığınma hareketleri diyebiliriz. Bunun da

öteden beri gelen bir realitesi var. İki dünya sava-
şı arasında gelişen mülteci hukukuna dayanarak
tanımlarsak, 1951 Cenevre Mültecilerin Statüsüne
Dair Sözleşme şöyle tanımlıyor: Kişinin eğer, siya-
si inançları, dini inançları, ırkı (milliyeti) veya ait
olduğu sosyal grup gibi sebeplerden biri yüzünden
zulüm göreceği için -burada siyasi bir baskı, baskı
rejiminin insan hakları ihlali sonucunda- ülkesini
terk etme durumu olursa bu kişilere mülteci di-
yor. Uluslararası hukuk 51 Cenevre Sözleşmesi'nin
Birinci Maddesinin A Fıkrasında bunu tanımlıyor.
Bir de bunun alt kavramları var. Mesela sığınmacı;
51 Cenevre Sözleşmesi'nde "sığınmacı" veya "asy-
lum-seeker" sözü yok fakat "asylum" sözünden
bahsediliyor. Bugünkü anlayışta bir mültecinin
sınır geçtikten sonra "Benim temel insan hak-
larım tehdit altında, onun için ülkenize geldim,
beni koruyun" dediği anda doğan bir süreç. Bu
iddia ev sahibi ülke makamları tarafından "Evet,
haklıymışsın. Sen gerçekten ülkende risk altın-
dasın" diye onaylandığında ona mülteci statü-
sü tanınana kadarki süreç asylum seeker olarak
tanımlanıyor.

*"51 Cenevre Sözleşmesi'nde 'sığınmacı'
veya 'asylum-seeker' sözü yok fakat
'asylum' sözünden bahsediliyor.
Bugünkü anlayışta bir mültecinin
sınır geçtikten sonra 'Benim temel
insan haklarım tehdit altında, onun
için ülkenize geldim, beni koruyun'
dediği anda doğan bir süreç. Bu
iddia ev sahibi ülke makamları
tarafından 'Evet, haklıymışsın. Sen
gerçekten ülkende risk altındasın' diye
onaylandığında ona mülteci statüsü
tanınana kadarki süreç asylum seeker
olarak tanımlanıyor."*

Metin ÇORABATIR

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Siyasi sığınma hakkı dediğimiz bu kapsamda mı değerlendiriliyor?

Metin ÇORABATIR

Evet. Bu kapsamda değerlendiriliyor. Siz bir ülkenin sınırlarından adım attığınız andan itibaren geldiğiniz ülkenin makamlarına -jandarma veya kara kuvvetleri olabilir- "Ben geldim, sığıyorum; geliş sebebim ülkedeki rejim, hükümet veya hükümetin beni koruyamadığı başka gruplar" dersiniz uluslararası hukukta iddianız kabul görene kadar sığınma talep ediyorsunuz, talep ettiğiniz ilk anda geri gönderilmeme hakkınız doğuyor. Çünkü talebiniz ya doğru sebeplere dayanıyor veya düzensiz ekonomik göçmen olabilirsiniz ve bu mecraayı kullanıyor olabilirsiniz. O zaman sizin iddianızı, talebinizi değerlendirecek bir süreç söz konusu. O uygulanıp da size mülteci statüsü veya benzer bir statü verilene kadarki süreçte size asylum seeker, daha doğrusu sığınma talep eden kişi veya sığınmacı diyoruz. Mülteci tanımı, 51 Cenevre Sözleşmesi'nde demin belirttiğim şekilde tanımlanmış ancak kendi ülkenizde mülteci olamıyorsunuz.

Devletler açısından 51 Cenevre Sözleşmesi'nin en önemli unsuru "uluslararası koruma" kavramıdır. Bu kavramı şu şekilde açıklayabiliriz: Bir kimse ülkesinin sınırlarından ayağını attığı ve "Ben sığınmaya geldim. Başka bir sebeple değil, kaçtım ülkemden" dediği anda sığınma talep eden kişi oluyor. Sığındığı ülkenin de bu kişilere karşı bir sorumluluğu var, o da sınırları açık tutmak. Günümüzde sınır güvenliği konusunda hem devletin güvenliği hem de bireyin sığınma hakkının gözlemlenmesi gerekiyor. Bu özellikle yasadışı düzensiz göç hareketlerinde çok iyi gözetilmesi gereken bir unsur. Uluslararası korumada, ülkeniz topraklarında olan bir kişinin risk taşıdığı ülkeye geri gönderilmeme ilkesi mevcut. 33'üncü madde bir Fransızca kavram olan Non-Refoulement kavramı yani geri göndermeme yasağı. Bu anlaşmaya taraf olan veya olmayan pek çok ülkeyi bağlayan bir temel, uluslararası mülteci hukukunun temel kavramı. Daha sonraki sözleşmeler arasında

"Günümüzde sınır güvenliği konusunda hem devletin güvenliği hem de bireyin sığınma hakkının gözlemlenmesi gerekiyor. Bu özellikle yasadışı düzensiz göç hareketlerinde çok iyi gözetilmesi gereken bir unsur. Uluslararası korumada, ülkeniz topraklarında olan bir kişinin risk taşıdığı ülkeye geri gönderilmeme ilkesi mevcut. 33'üncü madde bir Fransızca kavram olan Non-Refoulement kavramı yani geri göndermeme yasağı. Bu anlaşmaya taraf olan veya olmayan pek çok ülkeyi bağlayan bir temel, uluslararası mülteci hukukunun temel kavramı."

Metin ÇORABATIR

Afrika Birliği Örgütü'nün sözleşmesi var, Latin Amerika ülkelerinin Cartagena Deklarasyonu var. Bunlar tanımı biraz daha genişletiyorlar. Bu sözleşmelere göre uluslararası hukuk, sadece bir dini inancınız, siyasi görüşünüz, ırk, milliyet ve ait olduğunuz sosyal grup gibi beş temel sebebin dışında da savaş, iç savaş, işgal, yaygın hedef gözetmeyen şiddetin olduğu bir yerden eğer kişi kaçıp daha güvenli bir ülkenin toprağına geliyorsa o kişileri de mülteci olarak kabul ediyor. Zaman içinde insan hakları hukukuyla mülteci hukuku da birbirine yaklaşıyor ama insan hakları hukukunun gelişmesi, mülteci hukukunu dışlamıyor çünkü mültecilere yönelik mülteci hukukunda özel koruma hükümleri var. Türkiye'de daha çok karıştırılan kavramlar; kaçak, kaçak göçmen veya geldiği ülkeye göre isimlendirme, işte Suriyeli, Iraklı, Afgan. Mesela Suriyeli dediğimiz zaman niye geldiklerinin nedenini kaçırıyoruz. Niye geldikleri önemli. Uluslararası korumaya ihtiyacı var mı, yok mu? Varsa o zaman devletimizin ve toplumumuzun bir sorumluluğu altına giriyor. Yoksa her ülkenin kendi göç politikaları var. Ona göre ayrı bir şekilde işlem görebilir, geri gönderilebilir. Ancak uluslararası koruma ayrımı önemli.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Teşekkür ediyorum. Bu açıklama kavramlar açısından yeterli oldu. Hukuki olarak da bu kategorilerdeki kişilerin ne gibi hakları var? Geri göndermeme hakkı diyoruz ama ben Trakya'da görev yaptım, Yunanistan'a geçip de dövülüp, üstünden parası pulu alınmış çırılçıplak adamlar gördüm. Yasal olarak veya uluslararası hukuk bağlamında bu insanların ne gibi hakları var?

Metin ÇORABATIR

Şu aşamada ideal durumu ve uluslararası hukukun ne dediğini anlatmaya çalıştım. Pratikte "push back" dediğimiz, sizin bahsettiğiniz pek çok olay oluyor. Her bir ülke bunu ne kadar uyguluyor, o ayrı bir tartışma konusu ama haklara geldiğimizde, 51 Cenevre Sözleşmesi mülteci haklarını tanımlıyor. Sözleşmenin birinci maddesi tanımları yapıyor, ondan sonraki maddeler genelde mültecilerin hakları ve yükümlülükleriyle ilgili. Mülteciler geldikleri ülkenin/kendilerini koruyan ülkenin yasalarına uymak zorundalar. Orada yeni bir sorun yaratmamanız lazım, o toplumun kurallarına uyacaksınız. Onun dışında, sözleşmeye taraf olan ülkenin mülteciye vermesi gereken haklar 51 Cenevre Sözleşmesinde geniş bir liste halindedir. Her şeyden önce ayrımcılık yapılmaması, temel haklarının gözetilmesi, temel hizmetlere erişim, ondan sonra daha özel haklar olan; hukuki haklar, mahkeme önünde eşit temsil ve kişinin yeni bir hayata başlaması için gerekli olan çalışma hakkı, konut hakkı, eğitim hakkı, serbest dolaşım hakkı gibi uzun bir liste var. Mesela yasadışı yolla girdi. Yasadışı yolla giren herkes suçlu değildir. Bazıları kişiyi mülteci yapan sebeplerle gelmiş olabilir. Kendi rejimiyle, hükümetiyle sorunu olduğu için gidip de bir pasaport çıkartma, vize almak gibi bir vakti olmuyor, kaçıyor. Siyasi veya dini nedenlerle üstünde baskı artıyor, arkadaşları tutuklanıyor, işkence görüyor. Kendisine de sıra geleceğini düşünerek apar topar kaçıyor.

"Sözleşmeye taraf olan ülkenin mülteciye vermesi gereken haklar 51 Cenevre Sözleşmesinde geniş bir liste halindedir. Her şeyden önce ayrımcılık yapılmaması, temel haklarının gözetilmesi, temel hizmetlere erişim, ondan sonra daha özel haklar olan; hukuki haklar, mahkeme önünde eşit temsil ve kişinin yeni bir hayata başlaması için gerekli olan çalışma hakkı, konut hakkı, eğitim hakkı, serbest dolaşım hakkı gibi uzun bir liste var."

Metin ÇORABATIR

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Yani yakın bir tehdit algılıyor.

Metin ÇORABATIR

Evet. Kaçarken de yasadışı yolla geçiyor. Ama o zaman da bu süreçle niye geldiğine bakmak lazım. Sırf yasadışı, pasaportsuz, vizesiz kapıdan geçmiş olması sebebiyle cezalandırılmaması lazım. Geriye değil de başka bir ülkeye deport edilebilir, sınır dışı edilebilir. 51 Cenevre Sözleşmesi'nin 31, 32 ve 33'üncü maddeleri bu korumayla ilgili hakları içeriyor. Örneğin; ilk girişte şekline bakmadan cezalandırılmaması, hangi koşullarla başka bir ülkeye sınır dışı edilebileceği ve geri gönderilmeme hakları gibi. Bir de 34'üncü madde var. Vatandaşlık hakkı yükümlülüğü vermiyor ama teşvik ediyor. Diyor ki, "Bir mültecinin vatandaşlık hakkını edinmesi, vatandaşlığa geçmesi için devlet her türlü kolaylığı yapacak." Buradaki mantık şu: Mültecilik olağanüstü bir durum. Bugünkü dünyada, ulus devletler arasında -hakim oldukları çok az toprak birimleri dışında- her toprak parçası hatta denizlerin bir kısmı paylaşılmış. Burada mülteci denen kategorideki insanlar normal olarak devletleriyle

birey olarak bir bağlantı içindeler. Yurttaşım ben, bir TC kimliğim var ve o benim şahsiyetimin çok önemli bir numarası. O olmazsa ben eğitim göremem, işe giremem, emekli olamam, bütün sağlık hizmetlerinden yararlanamam. Mültecilik durumunda devletle birey arasındaki bu bağ kopuyor. Ya baskıcı, diktatör bir rejim oluyor veya devlet kontrol edemiyor, bir iç savaş oluyor ve insanlar canlarını korumak için kaçıyorlar. Yani geldikleri ülkede statüleri yok. Mültecilik hukuku uluslararası koruma, devletin bireyi koruma noktasının bittiği yerde ona geçici bir koruma sağlıyor. Yani mülteciliğin temelinde aslında bir geçicilik var. Uygulamada iki üç jenerasyon mülteci olan insanlar var ama ideal olarak bu insanlara kalıcı bir çözüm bulmak lazım. Özellikle Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra ve İkinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonraki gelişmelerle uluslararası hukuk kalıcı çözümleri geliştirdi. Kalıcı çözüm dediğimiz zaman en ideali, kaçtığı ülkede sizi mülteci yapan koşullar ortadan kalkarsa, Esad giderse örneğin, uluslararası garantili bir sözleşmeyle, anlaşmayla barış sağlanırsa gönüllü geri dönebilirler. Bu gönüllü geri dönüş dediğimiz kalıcı çözüm. Bunun her zaman kolay olmadığını görüyoruz. Bosna'da yıllarca iç savaş sürdü. Bugün Suriye'deki iç savaşın dokuzuncu yılındayız.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Afganistan'dan olan göç olayı...

Metin ÇORABATIR

Kesinlikle. Maalesef bunlar uzatılan krizler. Ve geri dönüş koşulları olmayınca, ikinci çözüm sığındığı ülkede o insana yeni bir hayat vermek. Yeni bir hayata başlama imkânı vermek. Bazen pasaportunuzu, kimliğinizi bile alamadan kaçmak zorunda kalıyorsunuz. Eviniz birdenbire bombalanıyor, kaçılıyorsunuz. Geldiğiniz ülkede yeni bir hayata başlamanız lazım. O hayata başlamanız için bir statünüzün olması gerekiyor. Mülteci statüsü. 51 Cenevre Sözleşmesi'nin resmi adı "Mültecilerin Statüsüne Dair Sözleşme". Statünün de anlamı, demin bahsettim, uzun bir haklar listesi var. Bu hakları verin diyor, o zaman derece derece yardım almaktan çıkacak, normal toplumun iş hayatına katılacak, kendi ayakları üzerinde doğrulup yaşayacak ve ileride de vatandaşlığa kabul edilebilecek. Buna "yerel entegrasyon" çözümü diyoruz. Türkiye'de yakın zamana kadar durum buydu, bir üçüncü ülkeye yerleştirme durumu. Geldiği, sığındığı, onu koruyan ülke o kişiye bu statüyü tanımıyor ya da geldiği ülke bu kişiyi koruyamıyor

olabilir, o ülkede de bazı karışıklıklar olabilir, kaçtığı ülkenin ajanları o insanı tehdit etmeye devam ediyor olabilir. O zaman üçüncü bir ülkeye yerleştirme çözüm olabiliyor. Uluslararası koruma önemli, bir de kalıcı çözüm önemli. Kalıcı çözüm dediğimiz zaman kişinin bu geçicilikten, mülteci gibi uluslararası daha zayıf bir korumadan herhangi bir ülkenin -menşei ülke olabilir, geldiği ülke olabilir veya üçüncü ülke olabilir- vatandaşlığını da alarak artık aramıza karışması. Haklar da onun için var.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Çok teşekkür ederiz. Bir diğer konu, göç eylemi ile meydana gelebilecek potansiyel tehditler, tehlikeler, krizler. Bu konuda Giray Hocam'dan mümkünse bilgi alabilir miyiz?

Doç. Dr. Giray SADIK

Teşekkür ediyorum. Temel tanımları bilmek açısından bu özet kısım önemli. Günümüz göçlerinin geçmişle benzer yanları olduğu kadar önemli ölçüde farklı olduğunu da teslim etmek lazım. İkinci Dünya Savaşı'ndakilere, hatta Balkanlar'daki göçe göre günümüz göçleri çok daha fazla tehlike ve

tehditleri barındırıyor. Bu güvenlik olarak anlaşılabilir. Burada genel olarak tehlike, İngilizce tabiriyle "danger", tehdit de "threat" olarak yorumlanabilir. Türkiye'deki en büyük mülteci dalgası -ki İkinci Dünya Savaşı'ndan beri en büyük mülteci dalgası- Suriye'dendir, küresel olarak da bu örnek olarak verilebilir. Örneğin bazı salgın hastalıkların tekrar ortaya çıkması bir tehlikedir. Fakat tehdit daha çok organize suç, terörizm, radikalleşme bağlamında doğrudan güvenlik (security) boyutunu kapsayan meselelerdir. Uluslararası politika boyutundan baktığımızda Amerikalıların şöyle bir sözü var: "İyi sınırlar iyi komşular yapar." Ülkenin sınırlarını korumak sadece topraklarını korumak demek değildir. Devleti devlet yapan unsurlardan biri toprak ama diğeri de nüfustur. Bu bağlamda da nüfustan insani güvenlik kavramı öne çıkıyor. Yine İngilizce kavramıyla "human security" dediğimiz bir kavram. Dolayısıyla artık sınır güvenliği sadece belli bir toprağı korumak değil, o ülkenin nüfusunu korumak için de önemli bir husus haline gelmektedir. Bunu hem sağlık olarak hem de çeşitli gayrinizami tehditlerden korumak olarak düşünebiliriz. Buna organize suç, sınırı aşan suçlar (transnational crimes), sınırı aşan terörizm (transnational terrorism) de deniyor. Bu tehditlerden korunmak da önemli bir mevzu.

Şimdi biz mültecilere ne dersek diyelim; kaçak, düzensiz göçmen, yasadışı göçmen, en nihayetinde karşımızda tam olarak kavramlaştıramadığımız bir durum ortaya çıkıyor. Başka neyin dünyada tam olarak herkesin üzerinde mutabık olduğu bir tanımı yok? Terörizmin yok. Dolayısıyla burada bir çeşit "hibrit" tehdit oluşumuyla karşı karşıyayız. Birbiriyle iç içe geçmiş durumda. Bir mülteci kaçarken bazen kimliğini unutabiliyor veya unuttuğunu söyleyebiliyor. Adam sınıra geldiğinde ben Suriyeli değilim, Yemenliyim diyor. Arapça da konuşuyor. İdari olarak beklemesi lazım. Ama bu bekleme süresini de kullanıyor. Dolayısıyla önümüzde siyahtan beyazdan daha çok, gri bir alan var. Bu gri alanın farkında ve bilincinde olmamız lazım. Biz bunlara ne dersek diyelim, bu durumun güvenlik tehdidi olduğu ve gayrinizami bir güvenlik tehdidi olduğu gerçeğini değiştirmez. Yani biz bunu ne kadar güzel süslemeye çalışırsak çalışalım, -yasadışı demeyelim, düzensiz göçmen

"Geri dönüş koşulları olmayınca, ikinci çözüm sığındığı ülkede o insana yeni bir hayat vermek. Yeni bir hayata başlama imkânı vermek. Bazen pasaportunuzu, kimliğinizi bile alamadan kaçmak zorunda kalıyorsunuz. Eviniz birdenbire bombalanıyor, kaçıyorsunuz. Geldiğiniz ülkede yeni bir hayata başlamanız lazım. O hayata başlamanız için bir statünüzün olması gerekiyor. Mülteci statüsü."

Metin ÇORABATIR

diyelim vs.- uluslararası ilişkilerde bu politikanın çok temel bir kaidesi var: Eylem söylemden önce gelir! Yani atalarımızın dediği gibi "Aynası iştir kişinin lafa bakılmaz." Yani siz İtalya'da mültecileri kurtardığı için bir İspanyol itfaiyeciyi hapse atıyorsanız istediğiniz kadar bana insan haklarından konuşun. İsteddiğiniz kadar bana, "Buna yasadışı (illegal immigration) demeyelim de düzensiz (irregular) diyelim" deyin. Bütün bunlar bir vitrin tazeleme olarak görülüyor.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Bir şeyi hatırlatmak isterim. Bir ülkeye sığınan bir şahıs "Ben A ülkesinden değil de B ülkesindenim. 39 yaşında değilim de 29 yaşındayım" derse sadece kendi beyanına dayandırarak mı işlem yapılıyor yoksa herhangi bir doğrulama için menşei olan ülkeye bir sorgulama yapılıyor mu? Oradan bir teyit alma ihtiyacı duyuluyor mu? Bu konudaki uygulamalarda sadece beyan esasını mı söz konusu?

Doç. Dr. Giray SADIK

Birincisi, kaçtıkları ülkeler başarısız devlet dediğimiz "Failed State". Kayıtlar eksik ya da uluslararası normlarda değil. Bir teyit mekanizması veya çabası elbette var. Bu insanlar ayrıntılı mülakatla vs. alınıyor. Hatta Almanya yakın zamanda yeni bir yasa çıkarttı. Bekleme süresini kısaltmak için mültecilik talebiniz reddedildiği anda deport ediliyorsunuz, yani farklı bir yere alınıyorsunuz. Özetle zorlaştırmanın yollarını da bulmuşlar. Fakat burada tabiri caizse zemin çok düşük. Yani adam zaten düşebileceği en düşük yerde. Oradan nereye sıçrayabilirse. Dolayısıyla siz bunu cezalandırırsanız nasıl cezalandıracaksınız? Adam zaten katliamdan, tepesine bombaların yağdığı bir yerden geliyor. *Lord of War* diye bir film vardı Nicolas Cage'in. Orada şöyle bir replik var: "Sana cehennemine dibine gidin diyeceğim ama sen zaten oradasın." Yani böyle bir durum.

Güvenli ülke tabiri Türkiye'yi de çok ilgilendiriyor: Bazen Avrupalılara Türkiye'ye yönelik seyahatlerinde güvenlik uyarısı verme ihtiyacı hissediyorlar.

Tırnak içinde "hissediyorlar" diyorum. Fakat aynı Avrupalılar milyonlarca Suriyeliyi Türkiye'ye geri iade etmek için veya tutmak için "Gayet güvenli ülke" diyorlar. Bu size tuhaf gelmiyor mu? Yani güvenli ülkeye karar veren de aynı, geri gönderme kararını veren de aynı. Belli kurallar var ama bu kurallardan uluslararası camianın fevkalade kasıtlı bilinçli ve istekli olarak bir kaçış eğilimi de var. Onu da görmemiz lazım. İkincisi, elbette mültecilerin çoğunun halis niyetli olduğunu varsayıyoruz ama zaten bu asimetric tehditlerin özü bu, zaten asimetric denmesinin nedeni de bu. Az güçle çok çarpanlı bir tehdit atmosferinden bahsediyoruz. Milyonlarca mültecinin içerisinde bile birkaç yüz tane teröristin, suçlunun olması aslında çok yüksek bir risk oluşturuyor. Dolayısıyla sınır güvenliği sadece devlet ve toprak güvenliği olarak değil aynı zamanda modern tabiriyle insani güvenlik için de önemli bir husus. İnsani güvenlik derken genelde göç çalışmaları üzerine eğilenler bunu hep mültecinin güvenliği olarak ele alıyor. Bu önemli, bunu teslim etmek lazım. Ama mültecinin geldiği ülkenin insanının güvenliği de önemli. Bu uzun vadede esasında, mültecilerin o topluma entegre olabilmeleri için de önemli. Çünkü bir güvenlik kaygısı ortaya çıkarsa ondan sonra bu entegrasyon da çok zorlaşır.

"Sınır güvenliği sadece devlet ve toprak güvenliği olarak değil aynı zamanda modern tabiriyle insani güvenlik için de önemli bir husus. İnsani güvenlik derken genelde göç çalışmaları üzerine eğilenler bunu hep mültecinin güvenliği olarak ele alıyor. Bu önemli, bunu teslim etmek lazım. Ama mültecinin geldiği ülkenin insanının güvenliği de önemli. Bu uzun vadede esasında, mültecilerin o topluma entegre olabilmeleri için de önemli. Çünkü bir güvenlik kaygısı ortaya çıkarsa ondan sonra bu entegrasyon da çok zorlaşır."

Doç. Dr. Giray SADIK

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Bizim Avrupa'da örneğin Almanya'da, Hollanda'da, Fransa'da vatandaşlarımız, soydaşlarımız var. Bazıları çifte vatandaş, bazıları o ülkenin vatandaşı olmuş. Halen entegrasyondan bahsediliyor. Orada 40 yıldır yaşayan Anadolu'dan göç edip gitmiş insanlar hâlâ şalvarlı dolaşüyor ve bunun entegrasyonunu sağlamak için onu kabul eden ülkeler büyük gayretler sarf ediyor. Entegrasyonun sağlanması birkaç yılda olabilecek bir şey midir, yoksa bu uzun vadeli bir süreç midir? Entegrasyon kolay bir iş midir?

Doç. Dr. Giray SADIK

Bazen bu jenerasyonlar boyunca sürüyor ve buna rağmen olmayabiliyor. Ben Avrupa'da da yaşadım. Örnek veriyorum, Fransa'da TC pasaportuyla kabaca yarım milyon kadar Türk yaşıyor. Bunun aşağı yukarı 50 bin kadarı ülkenin vatandaşı olmuş. Şimdi entegrasyonun vatandaşlık boyutu var. Tabii vatandaş olduğunuzda otomatikman entegre olduğunuz anlamına gelmiyor. Güncel rakamların

ayrıntısına bakılabilir ama 10'da 1 kadar bir oran görüyoruz. Şimdi şunu da teslim etmek lazım. Avrupa'nın Ortadoğu'dan -bu sadece Türkiye değil Kuzey Afrika'da buna dahil- gelen mültecilerle hatırası müspet değil. Dolayısıyla süttten ağzı yanan yağurdu üfleyerek yer durumu sözkonusu. Fransa'da, Kuzey Afrika, Ortadoğu kaynaklı ve Müslüman dört milyonu aşkın insan var. Şimdi bu insanlar nüfusunun yüzde 5-6'sını oluştururken hapisane nüfusunun yüzde 80'e yakını oluşturuyorlar. Dolayısıyla tekrar aynı bölgeden kitle sayısında insan geldiğinde tam anlamıyla süttten ağzı yanan yağurdu üfleyerek yer sendromu oluşuyor. Avrupa'nın bu anlamdaki tepkisi de bu tehditleri içeride karşılamaktansa dışarıda karşılamak. Türkiye ile imzaladığı anlaşmanın stratejik özünde de bu yatar. Yoksa amaç Türkiye'nin sınır güvenliğine destek olmak değil. Çünkü baktığımızda, bu yasadışı göç adı altında Ege Denizi'nde ve Yunanistan sınırında NATO'nun Türkiye'nin de katkıda bulunduğu bir durum. Frontex ve Avrupa Birliği (AB öncülüğünde)... Aynı zamanda AB'nin Bulgaristan ve Yunanistan için de Türkiye sınırına çit yapmak için para verdiğini de biliyoruz.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Yapıldı, tamamlandı.

Doç. Dr. Giray SADIK

Yapıldı, tamamlandı da. Dolayısıyla şöyle bir tabiri vardır Amerikalıların; “Kemerinizi takın, çarpıyoruz.” İşte bu “Mülteciler geliyor, duvarlarınızı örün” ifadesine karşılık geliyor. Özünde “Mültecileri biz ne olursa olsun dışarıda tutalım” kafası yatar. Yani bu her ne kadar lafızda, hukukta, insan hakları diye geçse de işin özünde bu sorunu mümkün olduğu kadar dışlamak, baypas etmek – bunun da yine güzel tabirini bulmuşlar; “outsourcing” yatar. Yani kime outsourcing? Türkiye’ye outsourcing. Dolayısıyla bütün AB’yi düşünün. 28 üye ve dünyanın en gelişmiş bloku. Her birinin de kişi başı geliri Türkiye’nin iki, üç katı olmasına rağmen Türkiye’nin dörtte biri kadar, yani bir milyon kadar mülteci almışlardı. Türkiye dört milyon kadar alıyor. Burada da bir dengesizlik veya dengesiz bir yük paylaşımı var. Bu yük paylaşımının ekonomik boyutu hep görülüyor, dillendiriliyor ki bence de önemli, AB Türkiye’ye daha çok destek vermeli. Fakat bir de bunun çok önemli bir insani güvenlik boyutu var. Çünkü bu tehdit ülkenize geldiğinde bahsettiğim bu gayrinizami tehditler -terörden organize suça, radikalleşmeye, sağlık salgınlarına kadar- en az dört kat, daha riskli bir hale geliyor. Dolayısıyla eğri oturup doğru konuşmanın zamanı gelmiştir.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Fulya Hocam göçmen misafırhaneleri, kamplar, deport merkezleri nedir? Ülkemizde kamplar işletiyoruz, göçmen misafırhaneleri işletiyoruz, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kuruldu. Bu konularla ilgili sizin de görüşlerinizi almak isterim.

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

Konumuz düzensiz göçe yönelik olacağı için belki iki ekleme yaparak başlayabilirim. Şimdi

literatürde “karma göç” terimini de yeni yeni kullanıyoruz. Yani ne demek? Düzenli göç yolları kısıtlandıkça sığınmacılar da ister istemez düzensiz göç yollarına başvuruyorlar. Bunu sınırlarda çok sık bir şekilde görüyoruz. O nedenle yetkililerin aslında yapması gereken, düzensiz göçmen olarak gelen kişiler arasında sığınma başvurusu talebinde bulunmak isteyen insanların olup olmadığını tespit etmek.

Burada iki konu daha karşımıza çıkıyor. Göçmen kaçakçılığı mağdurları ve insan ticareti mağduru olabilecek kişiler. Baktığımızda, düzensiz göçle gelen grup içerisinde aslında çok farklı profillerde göçmenlerle karşı karşıyayız. Bu kişilerin ihtiyaçlarına göre -eğer zorunlu göçmense, düzensiz bir göçmense, ekonomik nedenlerle gelmişse- ülkeye kabulünden itibaren de farklı prosedürler izleniyor. Türkiye’nin hemen hemen bütün kitlesel göçlere verdiği cevap sınır bölgelerinde kamplar kurmak olmuş. Ancak günümüzde bu büyük bir değişim ve sivilleşme sürecinden geçiyor. 90'lara baktığımızda, Irak'tan gelen zorunlu göçmenlere, Jandarma Komutanlığı ve Kara Kuvvetleri idaresi altında daha çok sınır güvenliği sorunu, yani daha güvenlik çerçevesinden bakılıyordu ve bu kişilerin şehirlere doğru yerleşmesi gibi bir şey söz konusu değildi. Günümüzde geldiğimiz noktada, 2011'den itibaren açılan kamplar sivil bir acil yönetim kurumu olan AFAD'ın önderliğinde yapılıyordu ve geçtiğimiz seneden itibaren de bu kampların yönetimi Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne alındı. Yani baktığımızda göç yönetimi genel anlamıyla bir sivilleşme sürecinden geçti ve bu tür kurumların da sorumlulukları bu çerçevede yeniden belirleniyor. AFAD bu süreçten kendini tamamen çekmiş durumda ancak 2016'ya kadar Suriye krizinin yönetimi, kurumsal olarak hemen hemen bütün sorumluluğu AFAD'ın koordinasyonu altındaydı. Göç İdaresi ise 2013'te geçen Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile birlikte İçişleri Bakanlığının altında sivil bir kurum oldu. 2016'da il müdürlüklerinin de görevi tamamlandı. Şimdi 81 ilimizde, hatta bazı ilçelerimizde ek olarak göç yönetimi direkt olarak ildeki valilik vs gibi birimlerle koordine ediliyor. Kamplar konusu bence Türkiye açısından çok

“Türkiye’nin hemen hemen bütün kitlesel göçlere verdiği cevap sınır bölgelerinde kamplar kurmak olmuş. Ancak günümüzde bu büyük bir değişim ve sivilleşme sürecinden geçiyor. 90’lara baktığımızda, Irak’tan gelen zorunlu göçmenlere, Jandarma Komutanlığı ve Kara Kuvvetleri idaresi altında daha çok sınır güvenliği sorunu, yani daha güvenlik çerçevesinden bakılıyordu ve bu kişilerin şehirlere doğru yerleşmesi gibi bir şey söz konusu değildi. Günümüzde geldiğimiz noktada, 2011’den itibaren açılan kamplar sivil bir acil yönetim kurumu olan AFAD’ın önderliğinde yapılıyordu ve geçtiğimiz seneden itibaren de bu kampların yönetimi Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne alındı. Yani baktığımızda göç yönetimi genel anlamıyla bir sivilleşme sürecinden geçti ve bu tür kurumların da sorumlulukları bu çerçevede yeniden belirleniyor.”

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

önemli bir testti. Her uluslararası toplantıya gittiğimizde zaten bu soruyla karşı karşıya kalıyoruz. Dünyanın birçok farklı yerinde çeşitli kampları görüyoruz. Özellikle Afrika’da. Çünkü her bölgenin göç dinamikleri farklı. Ben Kenya’da en büyük kampa gittim. Orası bir şehirdi. İnanılmaz kötü şartlarda insanlar yaklaşık üç jenerasyondur orada yaşıyorlardı. Ve onlar için başka bir çözüm yok. Onlar o kamptalar ve o kamptan çıkmayacaklar. Buna “encystment policy” deniyor. Neden? Kenya bunu bir dış politika aracı olarak kullanıyor. Onun ülkeye çeşitli yardımları çekmesinin tek nedeni o kampları uluslararası kamuoyunda bir şekilde gündemde tutmak. Bizim bölgemizde bunu yapan ülkeler de var. Mesela Ürdün.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Filistinlilerin durumu nedir?

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

Filistinliler değil, şu an Suriyeliler özelinde bunu yapıyorlar. Mesela Zaatarı Kampı. O da bizim bölgemizdeki en büyük kamp. Yanlış hatırlamıyorsam 2012’de kuruldu. Aynı şekilde Ürdün de, uluslararası kurumlarda “biz çok önemli bir mülteci ülkesiyiz” imajını verdiği için ve bu imajı sürdürmek için o kamplar hep orada olacak. Suriyeliler için aynı şeyi uygulamadılar. Suriyelileri kamplara yerleştirmediler, Suriyeliler kentlere gitti. Çünkü zaten Filistin’in böyle bir sorunu vardı. Türkiye’nin ise burada tamamen ayrı bir kamplaştırma politikası vardı. Neden? Çünkü maliyeti tamamen kendisi karşıladı. Uluslararası kurumların herhangi bir katkısı olmadı. BM sadece gözlemci olarak haftada bir belirli kamplarda görev alıyordu. Ben 2015’te kamplarda AFAD’ın da desteğiyle bir belgesel çektim. *Syrian Spillover (Suriye Yanılması)* diye. Bir hafta kamplarda kaldık. Urfa Suruç’ta başladık.

Doç. Dr. Giray SADIK

Suriyelilerin takribi yüzde kaç kamplarda?

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

Türkiye’de şu an yüzde 4’ün altına indi. Bu oran 2015’te neredeyse yüzde 50-yüzde 50 idi. Yani bizdeki kamplaşma politikası adı altında kentleşme politikasının arttığını söylemek mümkün. Lübnan’da Suriyeliler kampta yaşamıyorlar, onların kamp politikası yok. Ürdün’de de yaklaşık 600 bin kayıtlı mülteci olduğunu düşünürsek, bunun büyük ihtimalle yüzde 60’tan fazlası şehirlerde yaşıyor. Yüzde 70 bile olabilir. Ürdün’de de başta kamplaştırma politikası daha fazlaydı.

Doç. Dr. Giray SADIK

Ama yüzde 30-40 kadarı hâlâ kamplarda şu anda.

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

Emin değilim, Ürdün'le ilgili çok net sayı veremeyeceğim. Bizde mesela kamplar kapatılıyor. Ürdün'de 2017'de, güvenlik nedeniyle kuzeyde iki kamp kapatıldı. 80 bin kişi Zaatarı'de var.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Ürdün konusu açılmışken, Ürdün'e daha önceden çok yoğun olarak göç eden Filistinliler var. Hatta Ürdün nüfusunun çok önemli bir bölümünü Filistinliler teşkil ediyor. Orada Filistinliler artık şehirlerde mi yaşıyor, yoksa yine kamplar var mı?

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

İsterseniz bunu "lokal entegrasyona" bağlayalım. Yerel entegrasyon aslında sizin de bahsettiğiniz gibi bir süreç. Yani "process" diyoruz biz buna ve bu "process" bazı ülkelerde 30, bazı ülkelerde beş sene sürebilir. Yani sizin entegrasyonla ilgili ne tür politikalar takip ettiğinize bağlı. Ve şunu da not etmek gerekiyor; bu, iki taraflı bir süreç. Yani siz sadece sığınmacıların, göçmenlerin entegre olmasını bekleyemezsiniz. Bu, karşı tarafın, yani ev sahibi toplumun da entegrasyonunu gerektirmektedir. Ne demek istiyorum? Hukuki alanda, kurumsal, eğitim vs. birçok alanda değişiklikler yapılması gerekiyor. Ben dün TED Üniversitesinde eğitimdeydim. Göçmen çocuklara matematik öğretme konusunda bir TÜBİTAK projemiz var, Ne kadar farklı biliyor musunuz? Onlara bir Türk çocuğa öğrettiğiniz gibi matematik öğretilmezsiniz. Bunun farklı tekniklerini geliştirmeniz gerekiyor. Şimdi o proje dahilinde Hatay'da, Antep'te vs. farklı eğitimler aldık. Türk matematik öğretmenleri tecrübelerini anlattılar.. Mesela kendileri aralara Arapça kelimeler koymaya başlamışlar, bu sayede çocukla bir etkileşim oluşturuyorlar. Bu bence çok güzel bir karşılıklı entegrasyon örneği. Yani hoca da onun anadilinde iki laf ediyor ki çocuğun ilgisini çekebilsin. Bu tür farklı süreçler var.

Ürdün özelinde Filistinlilerin yaşadığı yerel entegrasyona iyi bir örnek. Çünkü vatandaşlık vermişler. Birçok Filistin asıllı kişi Ürdün vatandaşı. Zaten aralarında farklı akrabalık bağları var. Ve daha da önemlisi istihdama katılmaları baştan itibaren sağlanmış. Devletin farklı pozisyonlarında çalışabiliyorlar. Eğitim anlamında, dil anlamında zaten var. Onların entegrasyon süreci nispeten bu özelde başarılı olmuş. Ama komşu ülkesi Lübnan'da Filistinlilerin entegrasyon süreci hiç o kadar kolay olmamış. Neden? Çünkü kamplaştırma politikası uygulamışlar, ayrıştırmışlar, orada radikalleşme ortaya çıkmış ve işte kamp politikalarıyla ilgili karşımıza çıkan temel güvenlik endişelerinden biri bu. Türkiye ne yaptı? Dedi ki, "Bu kampların artık büyük bir maliyeti var, artık biz bu konuda yalnızız. Bütün bu masrafı tek başımıza karşılıyoruz." Aynı zamanda insanlar da şehirlere yerleşmek istiyorlar. Evet sizin belki bir entegrasyon politikanız yok ama bir kalıcılıkla da karşı karşıyayız. Şimdi baktığımızda Suriyelilerin çok büyük bir kısmı, yüzde 90'ların üstünde bir sayı kamplarda yaşıyor. Belirli illerde kamplarda kalan nüfus 150 binin altında. Ciddi anlamda bizim artık kentlerde bu yerel entegrasyon ya da gönüllü geri dönüş vs. gibi diğer yöntemlere geçişimiz başladı. Bu kamplarda her türlü imkânın sağlandığını ben bire bir görme fırsatına sahip oldum. Mesela

"Yerel entegrasyon aslında sizin de bahsettiğiniz gibi bir süreç. Yani 'process' diyoruz biz buna ve bu 'process' bazı ülkelerde 30, bazı ülkelerde beş sene sürebilir. Yani sizin entegrasyonla ilgili ne tür politikalar takip ettiğinize bağlı.

Ve şunu da not etmek gerekiyor; bu, iki taraflı bir süreç. Yani siz sadece sığınmacıların, göçmenlerin entegre olmasını bekleyemezsiniz. Bu, karşı tarafın, yani ev sahibi toplumun da entegrasyonunu gerektirmektedir."

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

bu da çok tartışılıyor; kamplar göçmenleri yalnızlaştırıyor. Evet, birçok insan için bu gerçek olabilir ama çok kırılğan gruplar da var. Bu insanlarla çalıştım. Özellikle Kilis'te, Nizip'te birçok dul kadın vardı ve onların şehirde tek başlarına yaşaması çok zordu ve o yüzden kampta kalmak onlar için aslında hayata tutunma yöntemiydi. Dikiş nakış kursu, diğer eğitim kursları vs. sağlanıyordu. Yani bazen de belirli gruplar için kamp politikası aslında iyi bir koruma sağlayabiliyor.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Bazı masraflardan kurtulmak için kısa vadede kampların kapatılması veya kamptakilerin şehirlere doğru yönlendirilmesi belki kısa vadede akılcı gibi gözükebilir ama üç, dört milyonluk bir sığınmacı grubundan bahsettiğimize göre, bunun orta ve uzun vadede sosyolojik olarak da bazı olumsuz yansımaları olacak. Yani bizim belki de birkaç sene sonra nüfusumuzun yüzde 5'ini, yüzde 10'unu Arapça konuşan Suriye kökenli vatandaşlarımız oluşturacak. Yani bu konuda bir trade off var. Kısa vadede masraftan kaçınıyoruz ama uzun vadede bu entegrasyon olacak mı? Biraz önce bahsettiğimiz Fransa'daki suçların yüzde 80'i Kuzey Afrika kökenli; bunların yansımaları sosyolojik olarak farklı şekilde ortaya çıkar diye değerlendiriyorum. Bu konuda ilave etmek istediğiniz bir şey var mı?

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

Kesinlikle katılıyorum. Birçok farklı alanda artık Türkiye bu sürecin farkında. Göç İdaresi stratejik eylem planı yayınladı geçtiğimiz sene. Ama böyle bir gerçekle karşı karşıyayız. Tabii ki çok çeşitli etkileri olabilir ama en azından suç oranları açısından Türkiye olarak şanslıyız. Geçtiğimiz hafta Polis Akademisinden bir çalışmayı dinleme fırsatım oldu. Suç oranları hâlâ Türklere kıyasla oldukça düşük. Yani Suriyeliler şu alanda çok suç işliyor gibi bir seviyede değiliz. Bunu da toplumsal kabulümüzün çok yüksek olmasına bağlıyorum. Kişilerin henüz adaptasyon sürecinden geçtiğine bağlıyorum. Ama tabii ki birçok farklı alanda

önlemler alınması gerekiyor ve öncelikli olarak da çocukları düşünmeliyiz. Yani bahsettiğimiz nüfusun yüzde 60'ından fazlasını kadın ve çocuklar oluşturuyor. Yapılacak bütün yerel entegrasyon politikalarının zaten demografik gerçekler göz önünde bulundurularak yapılması gerekiyor. Bu çocukların okula devam etmemesi demek, üç sene sonra ciddi bir sorunla karşı karşıya kalacağız demek. Belki şu anda bunu bu şekilde hissetmiyoruz ama benim baktığım güvenlik problemleri daha insani odaklı problemler ve o çocukların topluma kazandırılması.

Doç. Dr. Giray SADIK

Suç oranlarıyla ilgili olarak, benim de katıldığım toplantılarda güvenlik yetkililerinin paylaştığı üzere; kamuoyuna yansıdığı aksine yüksek suç oranları görünmüyor. Kamplaşma ile kayıt altına alma arasında nasıl bir ilişki var? Özellikle gayrinizami göç konusunda önemli bir sorunuz var. Bir; kayıt altına almak. Biz tam olarak kaç kişi olduğunu bilmiyoruz. Yani bütün kümeyi bilmiyoruz. İki; suçluların kayıt altına alınma oranını bilmiyoruz. Yine Emniyetle ilgili çoğu kaynak der ki, suçların çoğu kendi aralarındaki alacak verecek gibi mevzulardan kaynaklanıyor yani aramızda çözelim diyorlar. Dolayısıyla burada böyle bir zincir oluşmuş durumda. O yüzden sadece kamplardaki sayıyı söylerseniz çok cüzi bir rakam olur. Yüzde 4 gibi dediniz. O yüzden diyorum, iceberg'in görünen yüzü bile değil. Daha doğrusu büyük bir dağın başındaki kar gibi. Dağı oluşturan başka etmenler var. Dolayısıyla burada bir kayıt altına alma sorunu var.

Metin ÇORABATIR

Her şeyden önce toplantının başında sorulan soru çok önemli: Kavramları değiştirerek kullanırsak, bir yerde bu kadar mülteci var, aynı grup için bunlar kayıtsız göçmen veya kaçak göçmen dersek olay karmaşıklaşıyor. Terör olayında elbette her ülkenin kendi toplumunu koruması birinci görevi. Fakat uluslararası sözleşmeler kimin mülteci

“Mülteci kabul eden devletlerin güçlü bir sığınma sistemi oluşturması gerekiyor. Mülteci ile mülteci olmayan kaçak göçmeni ayırması gerekiyor. Terör potansiyeli olan veya terörist olan insanları ayırması gerekiyor. Bunun için de kayıt çok önemli.”

Metin ÇORABATIR

olamayacağını da söylüyor. Sözleşmeler, ülkeye zarar verecek grupların veya insanlık suçu işlemiş, ona eğilimli insanların mülteci konumundan gelse de mülteci kabul edilemeyeceğini söylüyor. Burada mülteci kabul eden devletlerin güçlü bir sığınma sistemi oluşturması gerekiyor. Mülteci ile mülteci olmayan kaçak göçmeni ayırması gerekiyor. Terör potansiyeli olan veya terörist olan insanları ayırması gerekiyor. Bunun için de kayıt çok önemli.

Türkiye pratiğine baktığımızda Suriye göçü 2011’in Nisan ayında başladı ve bu insanlar hızla girdiler. Türk makamları, jandarma orada “İsmin ne” diye sordu. Arapça isimlerin çok farklı yazılışları var. Düzensiz olarak yazıldı ve kamplara yönlendirildi. Daha sonra sayılar arttıkça kamplardan şehirlere taşmaya başladı insanlar, büyük bir kayıtsızlık olayı oldu. Sanırım 2016’dan itibaren BM’nin de katkısıyla Göç İdaresi büyük bir emek sarf etti, “verification” dediğimiz yeniden kayıt sistemi açıldı.

Mülteci olayının esası şu: Sığınan insan eğer bir korkudan, insan hakları ihlalden kaçıyor, kaçtığı ülkeye kendini kaydettirmesi lazım. Bu açıdan, kaçak göçmenlerle mültecileri ayırmak gerekiyor. Mülteciler en kolay yönetilebilecek grup çünkü Türkiye’de de hepsinin bir numarası ve kaydı var. Yardımı alabilmek için bunu alması lazım. Türkiye bu entegrasyon olayında hemen hemen sıfırdı. Niye sıfırdı? Çünkü 51 Cenevre Sözleşmesi’ne bir coğrafi kısıtlamayla tabiiyiz. Türkiye, Avrupa dışından gelenlere mülteci statüsü tanımıyor, koruma sağlıyor. Eğer bir İranlı, Iraklı, Suriyeli, Afgan

Avrupa dışından geliyorsa, onlara sınırlarını açıyor, geri göndermiyor, 33'üncü maddeyi uyguluyor fakat "Ben sana mülteci statüsü vermiyorum" diyor. Bu ne demek? "Ben seni ülkemde entegre etmek istemiyorum" demek. Yıllarca bir yük paylaşımı çerçevesinde yüzbinlerce mülteciyi Avrupa ülkeleri ve ABD Türkiye'den aldı götürdü. Bu bir turizm hareketi gibiydi. Geliyorlar, sığınma başvurusunda bulunuyorlar, sığınma başvuruları kabul edilirse, bir gerçeğe dayalı iddiaları varsa, o süreç içinde mülteci olduğu kanaatine varılırsa, BM bu kişileri, başta ABD, Kanada ve İskandinav ülkelerine yerleştiriyordu. Ve Türkiye hep böyle geçici nitelikte bir mülteci hareketi olduğu için entegrasyonla hiç ilgilenmedi. Fakat yeni yasamız, Yabancılar ve Uluslararası Göç Yasası 2014'te tam olarak yürürlüğe girdi ve hemen arkasından geçici koruma yönetmeliği çıktı. Yine yasanın 91'inci maddesi onları "Geçici koruma altındaki insanlar" olarak niteledi. Diğerlerini "Koşullu/Şartlı Mülteci" veya "Başvuran" olarak niteledi ve Suriyelilerle ayırdı. Suriyeli ve Avrupalı olmayan mültecileri iki ayrı kanala yönlendirdi. Suriyelileri geçici koruma altına aldı. Bunun da mantıklı gerekçesi, "Suriye'deki kriz -herkes bu hatayı yaptı- çok kısa sürecek, rejim değişecek, insanlar geri dönecek" idi. Ama pratikteki olaylar böyle gelişmedi. Şimdi artık bir üçüncü ülkeye yerleştirme konusuna -zaten baştan itibaren Suriyelilerin üçüncü bir ülkeye yerleştirilmesine- Türkiye kapalı. Geçici koruma sistemi içinde onu kapattı. Ama geri de gönderilemiyorlar çünkü savaş var. Bugün İdlib'e bakıyorsunuz, hâlâ rejim kimyasalını kullanıyor, bombasını kullanıyor, ülkenin pek çok yerinde insanların geri gönderileceği bir ortam yok. Artık bir realiteyle karşı karşıyayız. Bunların arasında, zaman içinde DAESH'liler girdi, PYD'liler girdi, çıktı. Devletin güvenlik mekanizmalarının bunları ayıklaması lazım. Yani mülteci olayının uluslararası hukuk temelinde tamamen insani ve sivil nitelikte olması gerekir. Silahlı bir mülteci geldiyse onun silahtan arındırılması gerekir. Veya insanlık suçu işlediyse, teröristse veya başka BM amaçlarına aykırı davranışları biliniyorsa mülteciliğe layık görülmez. Şimdi Avrupa ülkeleri, ABD duvarlar örüyor. Bunlar onların yaptığı yanlışlar.. Biz de örüyoruz. Her ülke kendi güvenlik tedbirlerini alıyor.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Avrupa Birliği de örüyor.

Metin ÇORABATIR

Tabii. Ama hiçbir zaman külliyen mülteci almıyoruz denmedi. Buradaki mekanizma uluslararası koruma ihtiyacı olanı ekonomik sebeple geleni veya daha kötü niyetle geleni ayıklayabilmek. Onun için kimin mülteci olacağına dair geliştirilmiş sistemler var. Hani siz sordunuz, menşei ülkesine sormak mümkün mü diye. Eğer "Esad'tan kaçığıyordum, Şam'daydım, polis bastı, evimi yıktı" diyen ve size sığınan bir insan varsa, telefon açıp bu adam doğru söylüyor mu demek işin mantığına aykırı. Suçu işleyen devlet veya başka makama o kişi hakkında ihbarda bulunmuş oluyorsunuz. Dolayısıyla bunun başka mekanizmaları var. Ağırlıklı olarak beyana dayalı. Fakat beyanın yanı sıra menşei ülke dediğimiz, açık kaynaklardan yararlanılan bilgiler var. Her bir memur, -şimdi Göç İdaresi yapıyor, daha önce BM memurları yapıyordu- sığınmacının neden geldiğini anlamaya çalışıyor. Kendi ifadesindeki o ülke hakkındaki bilgiler dikkate alınıyor ve bir kanaate varılıyor. Ama güvenlik birimlerinin burada iltica birimleriyle yakın işbirliği yapıp o kişileri ayıklaması lazım. "Uluslararası hukuku kimse uygulamıyor, herkes duvar örüyor, artık 51 Cenevre Sözleşmesi yok, bizde kendi ulusal güvenliğimize bakalım. Milyonlarca insan geliyor, bunlardan 100 kişi terörist olsa bu işi kapatalım" diyemeyiz. Çünkü mülteci olayı uluslararası işbirliğini gerektiriyor. Çünkü bu hukuku uygulamazsınız kendiniz de çok zarar görüyorsunuz. Yardım alamıyorsunuz. Bu dört milyon insanı geri gönderebiliriz diyemiyoruz. Nasıl göndereceğiz? Savaş var. Bu vicdanen ve hukuken hata. Önemli olan mülteci hareketini diğer hareketlerden ayırabilmek. Ve bunun hukuki mekanizmaları ve kuralları var. Yaptığımız her şeyi uluslararası hukuka oturtarak gerekçelendirmeliyiz.

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

Mesela ben politika analizi yaptığım için görüyorum. 2015'e kadar Suriyelilerin Türkiye'de

dolaşımı son derece serbestti. Açık kapı politikası da bu açıdan oldukça esnek ve 2015-2016'dan itibaren bir Suriyelinin bir başka şehre taşınması hemen hemen mümkün değil. Neden? Çünkü iki terör saldırısında kişilerin üstünden geçici koruma kimliği çıktı, bunun üzerine tekrar il güvenlik soruşturmaları başladı. Şu anda bir kişinin kayıt alması bile hemen hemen üç ay sürüyor. Yetkililer de zaten bu konulardaki güvenlik endişelerine göre politikaları revize ediyor. Mesela ikinci ülkeden sığınırırsanız şu an vize almak durumundasınız. Birçok farklı şey var.

Doç. Dr. Giray SADIK

Hocamın uluslararası işbirliği boyutuna yüzde 100 katılıyorum. Ama olmayan bir şeyi de varmış gibi göstermeyelim. Başta AB buna uymuyor. Bir milyon Suriyeliyi bile zar zor aldıkları bir kota sistemi var. Burada Avrupa ülkeleri diyor ki, "Bu insanları çeşitli ülkelere paylaştıracamız ve rakamlarla daha ayrıntılı bilebilirsiniz." Almanya ve İsveç dışında hiçbir Avrupa ülkesi üzerine düşeni almıyor. Tabii Akdeniz'e kıyıdaş olan Yunanistan, İtalya, İspanya gibileri saymıyorum. Onlar zaten Türkiye gibi ama AB ülkesi. Uluslararası işbirliğinde de şöyle bir tabir vardır: "It takes two to tango". Yani dans etmek için iki kişiye ihtiyaç vardır. Türkiye bu anlamda bunu görmüyor, Avrupalılar kendi içinde de görmüyor. Türkiye için demiyorum ama Avrupa'nın bu işe yaklaşımı ve durumu için geçici koruma kalıcı bir yalan oluyor. İşin özü bu. Çok kitabın ortasından konuşuyorum ama geçici koruma kalıcı bir yalan! İşin kitabını hocam çok iyi özetledi: Hukuk vs. işin kitabı versiyonu için Avrupa'ya bakalım, işin kitabı versiyonu nasıl delinir kısmı için de Doğu'ya bakalım. Elbette hocam, bu adam eline silahını alıp, "Baltamı aldım, geldim" deyip gelmiyor ki. Birçok mülteci bu şekilde gelmiyor. Birçok mültecinin yanında bulundurduğu en önemli şey ne? Ben de sahadan insanlarla konuşuyorum. Tahmin edin, ne olabilir yanında? Bazen hiçbir şey ama ekseriyetle cep telefonu. Hatta bazı sınır yerlerinde mülteciyi sahil güvenlik kurtarmış. Adam canını tekmeden zor çıkarmış. "Telefonumu nerede şarj edebilirim" diyor.

Metin ÇORABATIR

Cep telefonu o insanları hayata bağlayan tek araç. Geride bıraktığı annesi, babası, ülke içinde dağılan ailesi, kaybolan çocuğuna ulaşmak, devletin verdiği hizmetlere erişimi şu sihirli cihazda. Bunlar lüks değil.

Doç. Dr. Giray SADIK

Hayır, lüks değil. Ama bunun başka bir kullanım nedeni de var. Bu dedikleriniz doğru, ben asla lüks olarak görmüyorum ama nakit taşıdığına kendi hayatını riske atacağı için kabaca şöyle bir sistem var: "Online banking". Sizi kaçıran insanlara geçtikten sonra ödeme yapıyorsunuz. Bunu da telefondan yapıyorsunuz. Elbette, adam sınıra geldiğinde aynı size dediğini diyecek. "Benim ailemle, vatanımla tek bağım bu cep telefonum" diyecek. Fakat işin özünde onu kaçıran -bu artık bir sektör olmuş- bir sistem var ve o sistemle tek bağlantısı telefon.

Bu arada benim konuşmalarımdan şu çıkmasın: "Bunlar arasından suçlu çıkıyor, o halde hepsi gitsin." Böyle değil ama sınırlarımızı güvence altına almalıyız. Sınır yönetimi ve karar verme konusunda size bir film tavsiye edeyim. Ben bunun belgeselini yurtdışında da izledim: *Dancing On The Razor's Edge*. Jilet gibi, yani onun sınırında dans etmek gibi. Bu Macaristan-Sırbistan sınırını anlatıyor. Bu bir belgesel ve gerçek hikâyelere dayalı. Orada sınır muhafaza memurlarıyla konuşulmuş.

"Uluslararası işbirliği boyutuna yüzde 100 katılıyorum. Ama olmayan bir şeyi de varmış gibi göstermeyelim. Başta AB buna uymuyor. Bir milyon Suriyeliyi bile zar zor aldıkları bir kota sistemi var. Almanya ve İsveç dışında hiçbir Avrupa ülkesi üzerine düşeni almıyor."

Doç. Dr. Giray SADIK

Mesela "verification" olayının ne kadar zahmetli olduğunu gösteriyor. Tabii Türkiye'nin bunu Suriye'de yapması mümkün değil. Hem sınırın uzun olması hem de kontrolsüz gelmeleri hasebiyle. Mesela adam diyor ki, "Ben günde 20 kişi mülteci başvurusunu değerlendireceğim." Onları güvenli bir alana ayırıyor. Bugün 20 kişiyi 24 saatte "process" ediyor, fotoğrafını çekiyor, parmak izini alıyor, İnterpol'e bakıyor. Günün sonunda bunun 10 tanesini alıyor, 10 tanesini hemen kapının önüne koyuyor. Karşımızda aslında bir dram silsilesi var. Suriye bunun sadece bardağı taşıran son büyük damlası. Siz 79'da mezun oldum dediniz. Afganistan 79'dan beri savaşta. Dönen var mı? Yok. Bosna, Kosova gibi Balkanlar'da nispeten daha iyi örneklerde bile bunun çok sınırlı olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla günümüzde artık çatışmanın doğası değişmiş durumda.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Uluslararası araştırma yapan kurumlardan edinilen bilgilere göre bir ülkeye gelen göçmenlerin üçte ikisi çoğunlukla o ülkede kalıyor. Üçte biri ancak, olumsuz koşullar sağlandığında ülkesine geri dönüyor.

Doç. Dr. Giray SADIK

En iyi rakam yani.

Metin ÇORABATIR

İltica sistemi. Onun bir insani boyutu ve bambaşka boyutları var. Uluslararası sistem ve onun İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan yapısı, BM Güvenlik Konseyi çatışma alanlarında çözüm üretmiyor. Sistem tıkanmış bir şekilde. Sistem tıkandığı için zaten iltica sistemi de zorlanıyor. Hocamın dediklerinin hemen hemen hepsine katılıyorum. Bazı rezervlerim var. Burada cep telefonuydu, para nakliydi vs. kötüye kullanan da var. Bu insanların, Yunanistan'daki kamplar çok kötü koşullarda olmasına rağmen neden hâlâ çocuklarının hayatını tehlikeye atarak kaçakçılara para verdiğini de soruşturmamız lazım. Türkiye'de nasıl

bir gelecek görüp göremediklerini soruşturmamız lazım. Burada benim tezim şu: Uluslararası hukuku temel alarak diğer ülkeleri işbirliğine zorlayarak bu sistemi yürütmek. O insanlarla birlikte yaşamının yollarını aramak. Bunların içindeki güvenliğimize tehdit ve tehlike oluşturabilecek insanları ayıklamak, güvenlik kuvvetlerinin işi. O sınırdaki başlar, başka yerlerde biter. İnsan kaçakçılığıyla ilgili Fulya hocamız çalışmalar yaptı. İnsan ticareti bunun bambaşka, insanlık dışı boyutları. Bütün bunlar bir realite. Ama bu realitenin içinde sizin de söylediğiniz gibi dünyada 65 milyon insan mülteci statüsünde.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

İnternetteki bilgilere göre 258 milyon.

Metin ÇORABATIR

O genel göçmen sayısı. Bu mültecilere bir koruma sağlamamız lazım. Gidin Ankara'da Siteler'e falan. İnsanların nasıl yaşadıklarını, gençlerin okul dışında nasıl kayıtdışı çalıştıklarını görebilirsiniz. Hayata tutunmaya çalışıyorlar. Büyük bir depresyon içindeler çünkü ülkelerindeki evlerini, yakınlarını, her şeylerini bırakmışlar. Kardeşlerini, en yakınlarını kaybetmişler, bombalanmışlar ve burada hayata tutunmaya çalışıyorlar. Tutunamadıklarına ve tutunamayacaklarına inananlar bir sonraki aşamaya geçip Batı'ya kaçmanın yollarını arıyorlar. Onun için biz burada daha iyi bir sistem kurmalıyız. Üçüncü ülkeye yerleştirme kapalı olacak. Avrupa bir ölçüde alıyor ama Avrupa'daki sistem de tamamen iflas etmiş bir sistem değil. Devamlı sığınma talepleri alınıyor. Türkiye-AB Anlaşması çerçevesine göre on binlerce insan Avrupa'ya yeniden yerleştirildi. Bazı ülkeler o kotaları komik bir şekilde çok düşük belirliyorlar. Ama Türkiye'den diğer ülkelere 2016'dan bu yana, özellikle hassas gruplar dediğimiz, -kimsesiz çocuklar, kadın aile reisleri, erkek aile reisleri, yaşlılar, hastalar- sanırım 80 bine yakın insan yerleştirildi. Bu mekanizmaları açık tutmak lazım. Burada suçlayarak değil elbette

eleştirerek ama işbirliğini teşvik ederek bu sığınma sistemini ayakta tutmak, Türkiye'nin de bütün ülkelerin de görevi. Yoksa çare yok. Avrupa kapadı. Ülkelerinde savaş var, çözümümüz ne olacak? Her türlü suçlu, potansiyel tehlikeler, ülkeyi tehdit eden tehlikeler olabilir. Ama biz iyi bir entegrasyon politikasıyla ve iyi bir ayıklamayla bunu becermek zorundayız. Uluslararası toplum Suriye'de, Şam'da Güvenlik Konseyi'nin mührünü taşıyan bir anlaşma imzalamadıkça bu insanların geri dönüşünü unutalım. İstanbul belediye seçimlerinde iki aday da bence televizyondaki tartışmalarında bir çözüm üretemediler. Çözüm var. Çözüm, entegrasyonu uygulamak. Yani sistemimizi kurmak. Sistemimiz daha önce başlayan bir süreçti, 2013'te parlamentomuz yasayı yaptı, 2014'te yürürlüğe girdi. Fakat eksik yaptı, eksik bir reformdu. Çünkü entegrasyonu tamamen devre dışı bıraktı, coğrafi kısıtlamayı kaldırmayacağım dedi. Bu arada Suriye kriziyle karşılaştık. Bu insanları geriye gönderemiyorsunuz, üçüncü ülkeye

“Türkiye-AB Anlaşması çerçevesine göre on binlerce insan Avrupa'ya yeniden yerleştirildi. Bazı ülkeler o kotaları komik bir şekilde çok düşük belirliyorlar. Ama Türkiye'den diğer ülkelere 2016'dan bu yana, özellikle hassas gruplar dediğimiz, -kimsesiz çocuklar, kadın aile reisleri, erkek aile reisleri, yaşlılar, hastalar- sanırım 80 bine yakın insan yerleştirildi. Bu mekanizmaları açık tutmak lazım. Burada suçlayarak değil elbette eleştirerek ama işbirliğini teşvik ederek bu sığınma sistemini ayakta tutmak, Türkiye'nin de bütün ülkelerin de görevi.”

Metin ÇORABATIR

yerleştiremiyorsunuz, geriye kaldı entegrasyon. Entegrasyon da illa şalvarını değiştir demek değil ki. Tabii Almanya'daki durum göçmenlerdi. Onlar guest worker'lardı; getirildiler, döneceklerdi. Böyle yanlış varsayımlarla uluslararası toplum ve hepimiz öğreniyoruz. Yeni dinamikler oluşuyor, karma göç hareketleri oluşuyor. Bu bir müzakere süreci aynı zamanda. Ama doğru, mevcut hukuki mekanizmaları, enstrümanları bırakırsak biter.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Uluslararası boyutu tartıştık, diğer bütün boyutları tartıştık. Biraz önce Metin Bey de bahsetti. Biz sınırlarımızı korumada veya sahillerimizi korumada hep mümkün olduğu kadar Türkiyemizin içine girilmemesi için tedbirler alıyoruz ama bir yandan da ülkemizden de dışarı gitmesin diye tedbirler alıyoruz. Belki bu bir çelişki gibi gözüküyor, ülkemize girenlerin çıkmasına engel oluyoruz ama ülkemize girilmesine de engel oluyoruz. Bizim sınır güvenliği kapsamında böyle bir yapımız var. Bunun için de önceden sadece gözleme, insan gücüne dayanan tedbirler alınırken, özellikle son 10-15 yıldır teknolojiden de yararlanarak bazı tedbirler alınmaya çalışılıyor. Bu kapsamda da bizim çok önemli kuruluşumuz olan ASELSAN'ın aldığı tedbirler var. Özellikle sınır güvenliğine yönelik teknolojiden yararlanma açısından silahlı kuvvetlerimize, güvenlik güçlerimize çok önemli katkıları oluyor. Bu kapsamda konunun uzmanı ve göçü yaşamış birisi olarak Tanju Bey'den konuyla ilgili bilgiler almak istiyoruz.

Tanju KARAGÖZ

Çocukluğumda göç mefhumunu yaşamış biri olarak olayın trajik durumunu biliyorum. Şimdi biz özellikle Suriye sınırına gidiyoruz. Oradaki dramı da görüyorsunuz, kaçak giriş yapan kişiler karakollarda, kamplarda vs. geçici olarak tutuluyor. Tabii bir miktar hazırlıksız yakalandık malûmunuz. Ondan sonra devletimizin önce fiziksel tedbirler olmak üzere, duvarlarla, tel çitlerle aldığı önlemlerle Suriye sınırı neredeyse tamamen kapatıldı. Şimdi fiziksel bariyerlerle, duvarlarla, tel çitlerle

doğu sınırı, İran sınırı kapatılıyor. Bunun dışında da bahsettiğiniz gibi komutanım, teknolojik önlemler gerekiyor. Sınırı gözetlemeniz gerekiyor. Biliyorsunuz biz terör ve kaçakçılık tehditlerine maruz kalıyoruz. İlk etapta özellikle teröre karşı teknolojik tedbirlere ağırlık veriliyor. Burada ne kullanıyoruz? Kamera sistemlerini çok yoğun bir şekilde kullanıyoruz. Bunun yanında çok çeşitli sensör tipleri kullanıyoruz. Karadan gözetleme radarları kullanıyoruz. Çeşitli sensörler, sismik algılayıcılar yerleştiriyoruz ve bunları belli merkezlerden sürekli izliyoruz. Teknolojik olarak bunlar izleniyor, videolar, görüntüler kayıt altına alınıyor, gerektiğinde replay ediliyor, bir olay gerçekleştiğinde gerektiğinde nasıl gerçekleşmiş diye incelenebiliyor, hukuki deliller bulunabiliyor. Bütün batı ve doğu sınırlarımızda neredeyse entegre bir şekilde bu tamamlanmak üzere çalışmalar yapılıyor. Daha zamana ihtiyacımız var. Fiziksel bariyerler nasıl güneyde tamamlandıysa, doğuda, batıda, güneyde de elektronik tedbirler tamamlanıyor. Bizim entegre bir vaziyette insan hatasını minimize edecek bir şekilde çeşitli ileri teknoloji görüntü işleme teknikleri içeren uyarı sistemlerimiz var. Operatör görmese de bir hareketi algılayan, uyarı sistemlerimiz var. Bizim terör tehdidimizde sadece hareket de yeterli olmuyor. Terörist çok çok yavaş hareket edebiliyor belli noktalarda. Onlara karşı değişikliği tespit eden algoritmalarımız, yazılımlarımız var. Çok çeşitli kamera tiplerimiz var. Gündüz gören, gece gören kameralarımız var. Siste daha iyi görev yapan Short Wave Infrared kameralarımız var. Bunlar hep bir mantık çerçevesinde bütünlük olarak kontrol ediliyor, kuruluyor. Terör tehdidi olan bölgelerde uzaktan komutalı silah sistemleri de kuruyoruz.

Doç. Dr. Giray SADIK

Ama otonom değil.

Tanju KARAGÖZ

Aynen hocam. Bizde komutanım da bilir, son karar, o imha et kararı her zaman silahlı kuvvetlerde

birçok mertebeden, hiyerarşiden süzöldükten sonra verilir. Zaten gidildiğinde de görülüyor. Bizim askerimiz, jandarmamız, polisimiz de çevredeki civar ülkelere bakıldığında çok daha insani, çok daha kurallara, kanunlara bağlı bir şekilde hareket ettiğini belirtiyor. Hatta bölge komşu ülkelerden bizim güney sınırimızı da ziyaret ediyorlarmış siz nasıl tedbir alıyorsunuz, neler yapıyorsunuz diye. Görev yapan subaylarımızla konuştuğumuzda, "Uyarıyoruz ve en sonunda yakalıyoruz" diyorlar. Sonuçta T.C. devleti kanunlar, kurallar ülkesi. Yani terör tehdidi olduğu teyit edilmedikçe kesinlikle silah kullanılmıyor. Silahlar da bu terör yoğun bölgelerde -her yerde olmuyor tabii ki- sensörlere entegre bir alarm aldığında otomatik olarak oraya yön verebiliyor, o noktayı bulabiliyor, onun koordinatları hesaplanabiliyor. Lazer mesafe ölçerli sistemlerimiz var. Bütün bir sınır hattı boyunca bunun, operatörün önünde üç boyutlu sayısal haritası oluyor. Hangi sınır bölgesinin geçildiği, geçilmediği şeklinde uyarı veriliyor. Yani bir tespit yaptıysa onun mesafesini, koordinatını ölçebiliyor. Bu sınırda değil, şu kadar mesafede diye uyarıyor.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

O bölgede daha önce meydana gelmiş terör olayları varsa, geçişler varsa, kaçakçılık olayları varsa, o kapsamda bir değerlendirme yaparak kararlar veriliyor. Mümkün olduğu kadar sivil kayıpların sıfıra indirilmesine yönelik olarak huduttaki tedbirler ona göre alınıyor.

Tanju KARAGÖZ

Teknolojiyi kullanıyoruz. Bu klasik teknolojilerin yanında, üzerinde çalıştığımız, yeni uygulamaya çalıştığımız teknolojiler de var. Örneğin bir fiber kabloyu sınır hattı boyunca döşüyoruz. Distributed Acoustic Sensing denilen bir teknoloji var. Fiber kablo üzerinden lazer ışını gönderiliyor. Buna yaklaşıldığında -yürümeydi, hareketti, kazmaydı- bu sistemden alarm alınıyor. Sınırın şu noktasında alarm var diye uyarı verilebiliyor.

"Teknolojiyi kullanıyoruz. Bu klasik teknolojilerin yanında, üzerinde çalıştığımız, yeni uygulamaya çalıştığımız teknolojiler de var. Örneğin bir fiber kabloyu sınır hattı boyunca döşüyoruz. Distributed Acoustic Sensing denilen bir teknoloji var. Fiber kablo üzerinden lazer ışını gönderiliyor. Buna yaklaşıldığında -yürümeydi, hareketti, kazmaydı- bu sistemden alarm alınıyor. Sınırın şu noktasında alarm var diye uyarı verilebiliyor. Bunun klasifikasyon algoritmaları var; insandı, araçtı, iş makinasıydı, kazıydı diye sınıflandırılıyor."

Tanju KARAGÖZ

Bunun klasifikasyon algoritmaları var; insandı, araçtı, iş makinasıydı, kazıydı diye sınıflandırılıyor. Bizde sınır hattı özelliğinden dolayı sadece kamerayla bakmak yeterli olmuyor, bazen kazarak da geçilebiliyor.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Altan tünel kazarak. Duvar öröldükten sonra bu başladı.

Tanju KARAGÖZ

Suriye'de de, doğuda da bu olabiliyor. Bunlara karşı da bir tedbir. Tünel kazıldığında tünelleri tespit edebiliyor. Özellikle teknik ekiplerinizle sahaya çıktıkça ve dünyayı da gezdikçe görüyorsunuz ki bizim çok özel problemlerimiz var. Coğrafyamız çok zorlu bir coğrafya, özellikle doğu-güneydoğu coğrafyamız. Öyle zorlu bir coğrafya ki burunun dibine yaklaşına kadar adamı göremiyorsunuz, bu tür ileri teknoloji önlemlerle alttan kazma, geçme vs. gibi şeyleri görebiliyorsunuz.

Duvar, teknolojiyle, elektronik sistemlerle desteklenmediğinde tek başına yeterli olmuyor, bir şekilde aşılabiliyor. O sadece süreyi uzatabiliyor ama siz sürekli geriden geniş alan kameralarınızla, gerekiyorsa hat boyunu gözetleyen kameralarınızla, fiber sensörlerinizle önlemlerinizi alıyorsunuz.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Özellikle içeride bazı yerlerde fotokapan uygulandığını biliyorum ama sınırın kritik kesimlerinde de böyle bir uygulama var mı?

Tanju KARAGÖZ

Benzer uygulamalar var. EYP tehdidi özellikle bazı noktalarda çok oluyor. Fotokapan daha ziyade o noktalarda uygulanıyor. Alarma aldığı anda bir Pır sensörü var, fotoğrafını kablosuz olarak merkeze gönderiyor. O şekilde uygulamalarımız da var. Çok tehdit olan yerlerde fotokapana benzer, tekil, kablosuz iletişim yapan sismik sensörler yerleştiriyoruz. Örneğin 100 metre yarıçapta, 50 metre yarıçapta toprak özelliğine göre tespit kabiliyeti değişiyor. Alarm oluşuyor, birbirleri üzerinden mesh network zıplayarak merkeze bu alarmı veriyor. Bu çeşit uygulamalarımız var. Şimdi nispeten bizim için yeni konulardan biri de balon uygulaması. Suriye’de bunu uygulamak üzereyiz. Yüksek irtifa balonlardan -yeni bir sistemdir- örneğin geniş bir alanı sürekli gözetleyen termal veya gündüz kameralarımız var. Bu tehdidin olacağı kritik noktalarda artık balonla çok yukarıdan geniş bir alanı izleme uygulamaları başladı. Normalde balonun üstüne klasik bir kamera koyabilirsiniz ama o bakış açısı dardır. Sınır güvenlik konseptinde sizin sürekli ve geniş bir alanı gözetlemeniz gerekiyor. O uygulamalarımız var.

Yeni, modern, kendi öğrenen algoritmalarımız var. Mesela yerleşim yerine yakınsa, örnek veriyorum, bir okul varsa, aşağı yukarı insan hareketi giriş çıkış zamanı belli. Bunu algoritmanız, yazılımınız öğreniyor ve sizi bir alarm veya anamoli olarak uyarıyor. Ama burada klasik olaylar dışında

“Yeni, modern, kendi öğrenen algoritmalarımız var. Mesela yerleşim yerine yakınsa, örnek veriyorum, bir okul varsa, aşağı yukarı insan hareketi giriş çıkış zamanı belli. Bunu algoritmanız, yazılımınız öğreniyor ve sizi bir alarm veya anamoli olarak uyarıyor. Ama burada klasik olaylar dışında farklı bir şeyler olduğunda özel olarak alarm oluşturuyor, sizi uyarıyor. En modern sistemler olarak bunlar üzerinde yoğun bir şekilde çalışılıyor. Büyük veriyi alıyor, onu analiz ediyor, anlamlandırıyor. Bunlar da sınır güvenliğimizde yeni olarak kullanabileceğimiz sistemler. Onun dışında terör yoğun bölgelerde sınır bölgelerine keskin nişancı tespit sistemleri de kuruyoruz. Herhangi bir yerden bir atış geldiğinde onun akustik olarak yerini tespit edip merkeze şurada bir atış var diye bildiriyor ve burası merkezden izlenebiliyor. Ve bu kıymetlendirilmiş bilgileri -seçilen görüntü, alarm bilgisi vs- hiyerarşik olarak daha üst karar vericilere kademe kademe gerek kablosuz gerekse kablolu olarak iletebiliyoruz. Sınır güvenlik konseptinde raporlama, bilgilerin üst kademelere aktarılması var.”

Tanju KARAGÖZ

farklı bir şeyler olduğunda özel olarak alarm oluşturuyor, sizi uyarıyor. En modern sistemler olarak bunlar üzerinde yoğun bir şekilde çalışılıyor. Büyük veriyi alıyor, onu analiz ediyor, anlamlandırıyor. Bunlar da sınır güvenliğimizde yeni olarak kullanabileceğimiz sistemler. Onun dışında terör yoğun bölgelerde sınır bölgelerine keskin nişancı tespit sistemleri de kuruyoruz. Herhangi bir yerden bir atış geldiğinde onun akustik olarak yerini tespit edip merkeze şurada bir atış var

diye bildiriyor ve burası merkezden izlenebiliyor. Ve bu kıymetlendirilmiş bilgileri -seçilen görüntü, alarm bilgisi vs- hiyerarşik olarak daha üst karar vericilere kademe kademe gerek kablosuz gerekse kablolu olarak iletebiliyoruz. Sınır güvenlik konseptinde raporlama, bilgilerin üst kademelelere aktarılması var. Sınır özgü raporlama çeşitleri var, komutanım biliyor. Sınır birliklerinin de kendine has raporlama çeşitleri var. Onlar üzerinde çalışıyoruz.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Sınırdaki nöbetçi olan birisi telefonu kaldırdığında -onun özel kodları vardır- yani sınır bölük komutanı, tabur komutanı, genelkurmay karargâhına kadar gidebilir. Hatırlayınız, bir zamanlar İsrail Deyrizor'da Suriye'nin kuzeydoğusunda bir yerde bir hedef vurdu. O hedef vurulduğu zaman onu radarlarda bizim sensörlerimizle tespit edemedik, sınırdaki görev yapan bir nöbetçi er gözlemleyerek, telefonu kaldırıp da uçak buradan geçti dediği için tespit edildi. Tanju Bey'in bahsetmeye çalıştığı sistem sınırdaki var.

Doç. Dr. Giray SADIK

Tam üstüne bastınız. Bununla alakalı bir sorun olacak. Tespit önemli. Hatta bunun gerçek

zamanlı olması önemli ama "tespit" ve "tepki" arasında nasıl bir bağlantı var? Hani siz üzüm salkımı gibi koordinasyon dediniz ya. İnsanlar üzüm salkımı gibi geldiğinde ne yapacağız? 500 kişi zayıf yerden geçti ve sistem fotoğrafı çekti. Adamların zaten umurunda değil nereden geçtiği. Ondan sonra yakala yakalayabilirsen. Zaten muhtemelen, o 500 kişinin arasına saklanmış olan esas eğitilmiş olanların yakalanması daha zor olacak. Bu bölgeyi haliyle 1000 kilometreyi aşan bir terörle mücadele hattı gibi de düşünebiliriz. Buradan hareketle özellikle yapay zekâ kullanımı anlamında, öldürücü olmayan "non-kinetic" denilen sistemlerin gerçek zamanlı tespitinden öte gerçek zamanlı tepkime için bir sistem üzerinde çalışmanız var mı? Örneğin o an vurduğunda bayılabilen. İkincisi, Türkiye bu sistemleri önemli ölçüde insanlar içeri girdikten sonra yapmaya karar verdi. Yeni bir göç dalgası olursa, bu kitleyi önleyebilir mi, yoksa sadece binlerce insanın fotoğrafını mı çekeriz?

Tanju KARAGÖZ

Tabii orada tespit edebiliyorsun ama marifet bunu olabildiğince uzaktan tespit etmekte ki süreniz olsun. Yoksa bir noktadan geçtikten sonra zaten sınır birliklerinin sorumluluk sahasından geçiyor, ondan sonra jandarmaya geçiyor, yakala yakalayabilirsiniz. Onların belli "sorumluluk hatları" var. Bir de

tehdit unsurları daha ziyade sisli havaları tercih ediyorlar. Yani gözetleme imkânlarınızın azalacağı havaları tercih ediyorlar. Onları tamamlayacak sensörler geliştiriyoruz, short wave infrared kameralar, bu durumda radarlar da işe yarıyor. Tabii ki sınır hattınızı da kontrol edeceksiniz ama hedef mümkün merteye ileri bakmak, herhangi bir hareketliliği çok önceden tespit etmek ki sizin tepki ve önlem süreniz olsun. Sınır birliklerimiz bunun çok farkındalar. Bu önlemi onlar tabii klasik anlamda nöbetçi kullanarak alıyorlar, şimdi bunu teknoloji de takviye ediyor.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Tanju Bey çok güzel bir noktaya değindi. Sorumluluk sahaları diye bir şey var. Sınır makamı kim? Sınır makamı, birlikler, güvenlik kuvvetleri değil valilikler. Birincisi bu. İkincisi, sınırda belli sorumluluk bölgeleri vardır. Birinci derece askeri yasak bölge, ikinci derece askeri yasak bölge. Birinci derece askeri yasak bölge dediğimiz sınır ve onun belli yerlerinde 200-300, bazen 400-500 metreye kadar çıkan hatır. Burası sınır birliklerinin sorumluluk sahasındadır. Kaçakçı, göçmen vs. onun gerisine geçtiği anda sınır birlikleri orada müdahale etse dahi yasadışı olarak müdahale etmiş oluyor. Orası artık jandarma bölgesidir. Bu konuyla ilgili yargılanan, mahkemelerde sürünen binlerce insan vardır. Fark edemiyor çünkü. Dolayısıyla o kaçakçılığı, insan ticaretini yapanlar buraları çok iyi biliyor. Tanju Bey'in söylediği gibi ileriden tespit edip, birinci derece askeri yasak bölgeye girdiğinde orayı geçmeden müdahale edip insanları yakalamak, etkisiz hale getirmek, sınır birliklerindeki esas odur.

Doç. Dr. Giray SADIK

Uygun görürseniz bunu önerilerimize de ekleyebiliriz. Yasal olarak kaçakçılık ve diğer tehditlerle mücadele anlamında sınır birliklerinin yetkilerinin artırılması da somut bir öneri olarak buradan çıkabilir.

Tanju KARAGÖZ

Sınır birlikleri çok şikâyetçiler.

Doç. Dr. Giray SADIK

Yani bir insan işini iyi yaptığı için, sınırı muhafaza ettiği için bir yargı sorunuyla karşı karşıya gelmemeli. Önemli bir noktaya değindiniz. Bu ayrıntıyı bunun için sordum. Teknik kısım önemli ama burada amaç sadece bir tespit değil. Sınır muhafızlarının görevi sadece gazetecilik yapmak değil. Kamera sistemlerimiz tespit etti değil. Yasadışı geçişi önlemek esas itibarıyla.

Metin ÇORABATIR

Yalnız burada bir konuda çok hassas olmak lazım. Örneğin kişi eline silah almadan normal siyasi hakkını kullandığı için veya bir feminist hareketin parçası olduğu için idama mahkûm edilmiş, Suriye'den kaçıyor, İran'dan kaçıyor, tek yolu bu. Sığınma talep eden insanlar artık bu kadar tedbirden sonra elini kolunu sallayarak giremiyor. En büyük dilemma bu. Uluslararası sığınma sisteminin ve devlet güvenliğinin arasındaki hassas denge bu. Jandarma veya sınır kuvvetinin bir hassasiyeti olması lazım. Orada hızlı bir şekilde ilk insani müdahale yapılması lazım. Uluslararası mülteci korumasıyla ülkenin güvenlik koruması arasında öyle bir sistem kurulmalı ki her geleni nerede olursa olsun otomatik geri göndermeyecek bir sistem oluşturulsun.

Doç. Dr. Giray SADIK

Avrupa'dan bir örnek vermek gerekirse, İspanya, çok uzağında olmasına rağmen Fas'ta çeşitli kamplar kurmuş. Bu erken haber alma hakkı anlamında tartışılıyor. Gerçekten insani durumu olan varsa elbette... Ama halis olmayan niyetlerle gelen varsa daha sınırimıza gelmeden tedbir alınsın.

Tanju KARAGÖZ

Uluslararası hukuk açısından non lethal weapon kullanımını bilmiyorum.

Doç. Dr. Giray SADIK

Bu daha çok yeni bir şey ve tartışmaya açık bir durum. Ama en azından opsiyonlar arasında kullanılabilir. Tabii dediğiniz gibi her şey entegre olacak. Duvar, "non-lethal weapon", gerekirse bir tampon-bölge bu arada. Yani burada önemli olan sınır güvenliğinin sağlanması için ne gerekli?

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Tanju Bey, sizinle devam ediyoruz. Biz teknik konularla ilgili araya girdik zaman zaman. SWIR kamera ve SAR radarı kullanım açısından farkları nedir?

Tanju KARAGÖZ

SWIR kamera ile tespit açısından daha rahatsınız. SAR radarı daha yüksek irtifalardan uçan platformlardan kullanılıyor. Uçan ve hareketli platform gerekiyor. Daha büyük nesnelere görmeye elverişli. SWIR kamera ise gündüz görüş kamerasıyla termal kameranın arasında bir yerde. Daha teşhise elverişli. Uçan platformlarda tespit için yukarı çıkmanız gerekiyor ama ne kadar yukarı çıkarsanız da performansınız azalıyor. Çok görebilmek için çok dar bakmanız lazım. Pipetle bakmanız lazım. Ama pipetle bakarken de bütün alanı görmemiz zor. Öyle bir trade off var. Başka neler var? Sınır güvenlik araçları oluyor.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

O konuyla ilgili de bilgi verebilir misiniz? 15-20 araç batı sınırlarına gönderilecek, özellikle AB kendi sınırlarını korumak için destek verdi. Bu projeye ilgili bilgi verebilir misiniz?

Tanju KARAGÖZ

Bunun birinci fazı yapıldı. Güney sınırında 82 araç kullanıma verildi. İkinci fazında, batı kullanımına da 57 araç planlandı. Bunların mayın koruması var, meyil tırmanma kabiliyetleri var. Üzerine atış

yeri tespit sistemi, kameralar, radarlar koyuyoruz, bunları entegre çalıştırıyoruz. Gündüz görüş, termal görüşün füzyonunu yapıyoruz. Farklı hava koşullarında en iyi performansı alalım diye iki görüntüyü üst üste oturtuyoruz. 20 aracı teslim ettik, 37 aracın da üretimi devam ediyor.

Kameralar teleskobik mastlar üzerinde yükseliyor, görev bölgesine yaklaştığında yerden beş, altı metre yükseliyor. Şöyle bir geribildirim aldık. 20 aracın teslim edildiği yerde daha önceleri aylık 20 kişi tespit ederken, bu sayı 120 kişiye çıktı. Yani bu teknolojinin kullanımının sınır güvenliğinde ne kadar işe yaradığıyla ilgili bir geribildirim. Personel olarak da bir sınır güvenlik sistemini kurduğunuz zaman kullanılan nöbetçi sayısı çok rahatlıkla yarıya indirilebilir.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

İnsan yoğun uygulamadan teknoloji yoğun uygulamalara geçiyoruz.

Tanju KARAGÖZ

100 birim insan kullanıyorsa rahatlıkla yarıya düşebilir gibi geribildirimler geliyor. İnsan, teknoloji, fiziksel engeller... Bunlar bir bütün ve entegre bir yapı. AB de tabii dediğiniz gibi destekliyor. Avrupa kendi güvenliği için Türkiye'yi finanse ediyor. Gidip Uzakdoğu'dan, Çin'den, ABD'den alamazsın diyor. Yüzde 75-85 arası finansman sağlıyor. "Ben finanse ediyorsam aday ülke olarak AB üye veya aday ülkelerinde üretilmiş alt sistemleri kullanacaksın" diye zorunluluk koyuyor. Bu da anlaşılabilir bir şey.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Bu projenin üçüncü fazı var mı?

Tanju KARAGÖZ

Üçüncü fazında 35, 55, 75 metrelik kuleler üzerine gözetleme sistemleri koyacağız. Yunanistan

sınırının tamamını ve Bulgaristan sınırının bir kısmını kapsıyor. Doğuda Ermenistan sınırından başlayıp Hakkari'ye kadar o bölgeyi 35, 55, 75 metrelik yüksek kulelerle uzaktan gözetleyeceğiz. Malûmunuz doğu bölgesinde her yere kablo çekmek, enerji altyapısı vs. mümkün değil. Jeneratörle güç altyapısı sağlanacak. Radyo linklerle de kablosuz olarak tespit edilen görüntüler vs. aktarılacak. Bu konsept tamamlandığında Türkiye sınır güvenliği açısından oldukça iyi bir noktaya gelecek. Zaten fiziki tedbirler alınmaya devam ediyor. Bunlar elektronik de desteklendiğinde oldukça iyi bir noktaya gelecek gibi görünüyor.

Doç. Dr. Giray SADIK

Tahmini veya planlanan bitme zamanı mevcut mu?

Tanju KARAGÖZ

Mevcut hocam. Yanılıyorsam 2020'nin sonu.

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

Ben Aralık ayında Van'da bir saha çalışması yaptım. Oradaki Göç İdaresi'nin yardımıyla geri gönderme merkezindeki düzensiz göçmenlerle görüştim. Yaklaşık 15 kişiyle görüştim ve ilk gözlemim şuydu: Gelenlerin büyük bir kısmının ilk gelişi idi ama şu soruya hepsi evet cevabı verdi: "Tekrar deneyecek misiniz?" Şimdi bu benim açımdan çok önemli bir veri. Neden, çünkü sınırlarımızı ne kadar güvenli kılarırsak kılalım, bir noktada eğer göçmenlerin başka bir çaresi yoksa ne kadar riskli olursa olsun onlar bunu tekrar deneyecekler. Bu açıdan sınırın güvenli hale getirilmesi bizim için ne anlam ifade ediyor, teknik olarak bunu merak ediyorum. İkincisi, şu an mesela doğu sınırında ne durumdayız? Mesela bir yüzde vermemiz gerekirse o sınırimız ne kadar güvenli?

Tanju KARAGÖZ

Tamamını yetkili makamlar kadar bilemem ama bizim sınır birliklerimizin imkân ve kabiliyetleri sıfır değil. Oldukça iyi imkân ve kabiliyetleri var. Bizim sınır güvenliğiyle ilgili çalışmamız entegre,

birbiriyle konuşan ve bütünleşik bir sistem. Birçok sensör sistemi var ama birbirinden bağımsız olarak çalışıyorlar. Bu sınır güvenlik sisteminin en büyük özelliği bir network yapısı ve belli bir mantık silsilesi içerisinde birbiriyle bütünleşik çalışan bir sistem olması. Yoksa tabii ki Türkiye'nin sınırdaki birliklerinin, güvenlik güçlerinin teknolojik kabiliyetleri var. Türkiye'nin elektronik anlamda sınırlarının güvenliği yok demek çok büyük bir haksızlık olur. Bunlar var ama bizim yapacağımız şey bütünleşik entegre sistem mimarisini kurmak. İleride ne tür sensör eklerseniz ekleyin ona cevaz verebilecek genişleyebilir bir altyapısı olacak. Modern bir altyapısı olacak. Sonuçta T.C. devletinin milli kuruluşu ASELSAN. İleride yapacağı her tür geliştirmeleri burada uygulayacak. Oran vs. bunları söyleyebilmek kolay değil.

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

Doğu sınırimızda doğal engeller var, fiziki şartlar ve zorluklar var ama buna rağmen yine de teknolojik açıdan geliştirilebiliyor değil mi?

Tanju KARAGÖZ

Doğru, birliklerimizin elinde teknolojik kabiliyetler var. Duvarlarla birlikte fiziki imkânlar daha da geliştiriliyor. Değiştirmeye açık yönü de; biz bir hat mantığıyla, bütün hattı kapatmak mantığıyla tamamlayacağız. Zaten ana tehdit bölgelerini birliklerimiz biliyor. Her sistemin bir gediği olabilir ama sınır güvenlik sistemindeki amacımız mümkün merteye bütünleşik, eksiksiz bir sistem oluşturmak.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Bir de gelişen teknolojiye göre yeni yeni yetenekler, yeni sensörler çıktıkça önceki imkânların değiştirilmesi gerekiyor. Tanju Bey biliyor, ASELSAN'ın ilk uygulamalarından biri kara gözetleme radarıydı. Kara gözetleme radarı o zaman çok büyüktü ama şimdi daha küçüldü, menzilleri daha artırıldı. Mesela o zaman insanları kara gözetleme radarı

“Bizim sınır birliklerimizin imkân ve kabiliyetleri sıfır değil. Oldukça iyi imkân ve kabiliyetleri var. Bizim sınır güvenliğiyle ilgili çalışmamız entegre, birbiriyle konuşan ve bütünleşik bir sistem. Birçok sensör sistemi var ama birbirinden bağımsız olarak çalışıyorlar. Bu sınır güvenlik sisteminin en büyük özelliği bir network yapısı ve belli bir mantık silsilesi içerisinde birbiriyle bütünleşik çalışan bir sistem olması. Yoksa tabii ki Türkiye'nin sınırdaki birliklerinin, güvenlik güçlerinin teknolojik kabiliyetleri var. Türkiye'nin elektronik anlamda sınırlarının güvenliği yok demek çok büyük bir haksızlık olur. Bunlar var ama bizim yapacağımız şey bütünleşik entegre sistem mimarisini kurmak. İleride ne tür sensör eklerseniz ekleyin ona cevaz verebilecek genişleyebilir bir altyapısı olacak. Modern bir altyapısı olacak.”

Tanju KARAGÖZ

hakkında eğitimimiz gerekiyordu. Kulaklığı taktığına, 15, 16 km uzaktan insan mı, hayvan mı, araç mı, ne olduğunu ayırt etmek son derece zor. Çok uzman olması gerekiyor. Sizin doğuya, güneydoğuya gönderdiğiniz adam zaten sık sık değişiyor. Öyle bir sirkülasyon var. Sonradan bunun daha gelişmiş versiyonları çıktı. Şimdi artık daha rahat hareket edebiliyorsunuz.

Tanju KARAGÖZ

Müsadenizle son bir ekleme yapayım. Tehditler de değişiyor. Mesela şu an kaçakçılıkta drone kullanılıyorlar. Performansı düşürecek şeyler. Mesela teröristler artık jammer kullanıyormuş. Yani sizin elinizdeki sistemlerin jamming koruması

yoksa bunları karıştırabilir. Drone'ları ise hem keşif amaçlı kullanıyorlar hem de yükte hafif paha-da ağır, uyuşturucu vs. gibi şeyleri nakledebiliyor. O yüzden sınır güvenlik sistemlerine "anti drone sistemleri" de ekliyoruz. O drone'ları da görebilmeniz lazım, karıştırabilmeniz, etkisiz hale getirebilmeniz lazım. Böyle genişleyebilir bir altyapıya sahip olduğunuzda, yeni tehditlere göre sürekli sistemleri geliştireceksiniz.

Metin ÇORABATIR

Son olarak, ASELSAN ne kadar büyüyor? Bütün bunlar çok büyük bir beyin çalışması. ASELSAN'ın kapasitesi nerelerde?

Tanju KARAGÖZ

Tek başına ASELSAN yeterli değil tabii ki. Başta Savunma Sanayii Başkanlığı ve karar vericiler de olmak üzere Savunma sanayiinde bir ekosistem yaratılıyor. Yani bu söylediklerimi ASELSAN tek başına yapmıyor. Türkiye'deki irili ufaklı Ar-Ge ve imalat şirketleriyle bir değer yaratılıyor. Yoksa bu dediğiniz sistemde Sovyet fabrikaları gibi olmanız lazım. Yani 50 bin, 100 bin kişilik olmanız lazım ki o da çok büyük. Türkiye'nin buna yönelik planları var: Ekosistemi oluşturma, genişletme, büyüme, kümelenme planları var, bunlar da uygulanıyor. Yoksa tek başına ASELSAN'ın yaptığı şeyler değil. Ana planlamasını, ana tasarımını ASELSAN yapıyor, alt sistemlerde birçok alt yüklenici kullanıyor.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Helga Hocam, özellikle bu bölümde göç-güvenlik ilişkisi, uluslararası örgütlerin rolü kapsamında genel bir değerlendirme almak istiyoruz.

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

Ben bir sosyal bilimci olarak topluma bakıyorum. Sadece Türk toplumuna değil gelenlere de bakıyoruz. Baktığımızda göçmenlerin aslında

homojen olmadıklarını; çok değişik sosyo-ekonomik ve demografik karakteristiklerde olduklarını görüyoruz. Özellikle şu anda Suriye göçmenlerinden bahsederseniz, kayıt altına alınmaları çok daha geç yıllarda başladı. Başlangıçtaki ve süreç içerisinde gelişen bu politikaların artık çok farklı olduğunu söylemek mümkün, çünkü şu anda dört milyon civarında, içerisinde kadın, erkek ve özellikle yaşlıların bulunduğu bir grup var. Ve aralarındaki farklılıklardan söz etmemiz gerekiyor. Ayrıca, 18 yaşından küçük yaklaşık yüzde 48'lik çok genç bir nüfustan bahsediyoruz. Eğitim olsun, sağlık olsun, istihdam olsun, vatandaşlık hakları olsun, hangi politika olursa olsun ileriye dönük düşünmemiz gerekiyor. İçerisinde özellikle 14 yaş nüfusu daha da kabarık. Burada çocuklardan bahsediyoruz. Bir de burada doğanlar da var. Kadın boyutunu da inkâr etmemek lazım çünkü yüzde 50'den daha büyük miktarda genç kadından bahsediyoruz. Formasyonları çok farklı olabilir, eğitilmiş veya eğitimsiz olabilirler ama son yıllarda gelenlerin daha eğitimsiz olduğunu da biliyoruz. Bu örneği önemli buluyorum. Çünkü geleceğe yönelik bir politika üretirken -sonuç olarak sınır güvenliği tabii ki kocaman bir kavramsallaşma içerisinde ama- ilk önce belli bir toplumu anlamamız lazım.

Her zaman bir sınır vardı ama bu sınırın aslında ne kadar geçişken olduğunu da biliyoruz. Ticaret boyutuyla, insani ilişkilerle, sosyal ilişkilerle, aile ilişkileriyle, etnik ilişkilerle... Bu bir sınır bölgesi ve her zaman bunu görmemiz lazım. Aslında orada herkes çat pat Arapça da biliyor, çat pat Türkçe de biliyor. O toplumun içerisindeki değeri anlamak için de önemli. Örneğin, evlilikler çok yoğun. Şu andaki evlilik tablosuna bakarsak, zoraki evliliklerden bahsediyoruz, sosyal mekanizma olarak yoğun bir karma evlilik ortamından bahsediyoruz. Bunları görmemiz lazım. Bu insanlar ilk geldikleri yıllarda aslında akrabalarının veya tanıdık ağların içerisinde barınabiliyorlardı. Yani bir tehdit değillerdi. Bir sosyal bilimci olarak, bu sorunsalın arkasındaki fırsatları ve olanakları arıyorum. Ve bu fırsatlar düşündüğümüzden çok daha fazla. Çünkü genç bir nüfus geliyor, genç bir nüfus, otomatik olarak hırsız da olmuyor, otomatik olarak

“Bir sosyal bilimci olarak, bu sorunsalın arkasındaki fırsatları ve olanakları arıyorum. Ve bu fırsatlar düşündüğümüzden çok daha fazla. Çünkü genç bir nüfus geliyor, genç bir nüfus, otomatik olarak hırsız da olmuyor, otomatik olarak işsiz de olmuyor. Çok değişik. Bir de bu insanların birçoğu bir sermaye ile gelmiş, yani bu insanların hepsi en yoksullar değil. Düzensiz, kötü, özellikle zorunlu göç ağırlıklı olarak her şeyini bırakıp gelen insanlardan bahsediyoruz. Ama bunun genellikle öncesinde veya paralelinde gelişen başka süreçler var ve insanlar aslında belli bir sermaye ile –bu sosyal sermaye olabilir, ekonomik sermaye olabilir- geliyor. Örneğin birçok Suriyeli burada geçici korumanın farkında değil, yabancı uyruklu olarak istihdam ediliyor, başka bir ortağı ile girişimcilik yapıyor. Bu sadece sınır bölgelerinde değil, Ankara’da, İstanbul’da veya başka yerlerde de mevcut. Kilis, Antep vs. şehirlere giderseniz bunun ne kadar yaygın olduğunu ve aslında orada alternatif ne işlerin kurulduğunu görebiliyorsunuz. Ben ön planda ne olası tehditleri, ne suçu görüyorum; bunları üçüncü, dördüncü sırada görüyorum.”

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

işsiz de olmuyor. Çok değişik. Bir de bu insanların birçoğu bir sermaye ile gelmiş, yani bu insanların hepsi en yoksullar değil. Düzensiz, kötü, özellikle zorunlu göç ağırlıklı olarak her şeyini bırakıp gelen insanlardan bahsediyoruz. Ama bunun genellikle öncesinde veya paralelinde gelişen başka süreçler var ve insanlar aslında belli bir sermaye ile –bu sosyal sermaye olabilir, ekonomik sermaye

olabilir- geliyor. Örneğin birçok Suriyeli burada geçici korumanın farkında değil, yabancı uyruklu olarak istihdam ediliyor, başka bir ortağı ile girişimcilik yapıyor. Bu sadece sınır bölgelerinde değil, Ankara’da, İstanbul’da veya başka yerlerde de mevcut. Kilis, Antep vs. şehirlere giderseniz bunun ne kadar yaygın olduğunu ve aslında orada alternatif ne işlerin kurulduğunu görebiliyorsunuz. Ben ön planda ne olası tehditleri, ne suçu görüyorum; bunları üçüncü, dördüncü sırada görüyorum.

Şu anda resmi politika aslında kolay kolay entegrasyon kullanmıyor, “uyum” kullanıyor, (harmonization). Bu başka bir şey. Bunu daha çok toplum kurallarını belirleyip “içerme” olarak yorumlayabiliriz. Ama bu ayrıca bir tartışma alanı: Uyum; nereye uyum? Okullara, eğitime, sosyal ilişkilere veya istihdama...Göç olgusu içerisinde değerlendirilebilecek fırsatlar arasında istihdam konusunu çok önemli görüyorum. Tehditlerin ise tam tersine göçmenlere yönelik olduğunu da söylüyorum. Çünkü çok önemli bir kısmı mağdur, enformal ekonomi içerisinde ve mecbur kaldıklarını da ifade etmek gerekiyor. Biz değişik sektörlerde çalışan, (tekstil, tarım, inşaat ve hizmet sektöründeki) yabancı göçmenlerle ilgili bir çalışma yaptık, Çalışma Bakanlığı destek vermişti. Orada Suriyeliler de dahil olmak üzere ne kadar büyük boyutta insanın enformal ekonomide çalıştığını gördük. Bununla birlikte başka tehditler de oluyor. Çünkü siz çalışma koşullarını enformal ilişkilerin içerisinde sürdürüyorsanız ne sağlık ne de eğitim hakkı sözkonusu. Çocukların çok önemli bir kısmı aile veya annelerle birlikte özellikle tekstil atölyelerinde veya mevsimlik işçi olarak çalışıyor. Toplum genelinde farklı, dışlanmış bir kesim yaratılıyor.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Tehditler açısından sağlık konusuna değindiniz. Aşılınmamış kişilerin gelmesi, o bölgeye has hastalıkların taşınması sözkonusu olabilir mi? İkincisi de özellikle Suriye’den gelenlerin Türklere evlenmeye yönlendirilmesi sözkonusu, kadınların ikinci, üçüncü eş olarak yönlendirilmesi veyahut evliliğe zorlanması. Bu konuda değerlendirmeleriniz nelerdir?

“Şu anda resmi politika aslında kolay kolay entegrasyon kullanmıyor, 'uyum' kullanıyor, (harmonization). Bu başka bir şey. Bunu daha çok toplum kurallarını belirleyip 'içerme' olarak yorumlayabiliriz. Ama bu ayrıca bir tartışma alanı: Uyum; nereye uyum? Okullara, eğitime, sosyal ilişkilere veya istihdama...Göç olgusu içerisinde değerlendirilebilecek fırsatlar arasında istihdam konusunu çok önemli görüyorum. Tehditlerin ise tam tersine göçmenlere yönelik olduğunu da söylüyorum. Çünkü çok önemli bir kısmı mağdur, enformal ekonomi içerisinde ve mecbur kaldıklarını da ifade etmek gerekiyor.”

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

Sizin söylediğiniz konuların hepsi var. Kızamığın yeniden doğuşu, verem vb. hastalıkların yine belirmesi. Şu anda halk sağlığı ile gayet kontrol altına alınabilecek olan şeyler.

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

Geçen hafta entegrasyon toplantısında Sağlık Bakanlığında bir yetkili vardı. Türkiye aşılama konusunda dünyada önde gelen ilk üç ülkeden biriymiş. Aşılama konusunda çok iyi bir örnekmişiz. İyi bir sistemimiz olduğu için geçtiğimiz sekiz sene boyunca bu önemli bir sorun alanına dönüşmemiş. “Emergency management” ile gelen çocukların aşıları hemen yapılabilir. Mesela Türkiye’de Suriyeliler nedeniyle aşı takvimi değişmiş, aile hekimleri aileleri arayıp bilgilendiriyor. Çünkü bazı hastalıkların aşısını daha erkene almak durumunda kalınmış ama Sağlık Bakanlığı bu alanda iyi bir koordinasyon geliştirmiş.

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

Benim gördüğüm kadarıyla, sağlık mevzusu biraz medyatik bir boyut, yani bazen gündemde öne çıkabiliyor. Endeksler Türkiye’yi o konuda en azından çok olumlu gösteriyor. Ama şöyle bir şey var: Biraz daha uzun vadeli düşündüğümüz zaman, şu an biz çok genç bir nüfustan bahsediyoruz ve gerçekten doğum oranları daha yüksek. Doğum oranlarının yüksek olmasıyla ilgili şu anda ele alabileceğimiz güvenilir veriler hâlâ çok eksik. Hacettepe Nüfus Etüdüleri halk sağlığının önemli bir bölümünü sadece Suriyelilere ayırmış ve ilk defa oradan veri gelmeye başladı. Ön raporların bazı bilgilerini aldım, daha resmileşmemiş ama orada çok net bir şekilde fertilitite oranlarının çok yüksek olduğunu, yani dört, beşe kadar gittiğini görebiliyoruz. Bununla birlikte şimdi sağlığa tekrar dönersek, çocuk ölümü ve özellikle anne ölümleriyle ilgili aslında çok eksik bilgilerimiz var ama olasılığı yüksek. Bu da önemli bir sağlık meselesi.

Evlilik konusunda, Suriyeli göçmenlerin Türk kadınlarıyla evlenmesi durumu sözkonusu fakat daha yaygın olan tablo tabii ki tersine. O da, çoklu evlilikler, kuma; yani ikinci, üçüncü eşi almak. Bu konuda da aslında gene Nüfus Etüdülerinin değişik çalışmaları var. Oradaki göstergeler biraz korkutuyor. Çünkü zoraki evliliklerden bahsediyoruz. Bu ciddi bir tehdit. Bu özellikle sınır bölgelerinde, büyük kentlerde çok olan bir durum.

Bunun dışında sağlık, eğitim, istihdam gibi tehditler var. Onların üstünde duracak olursak, tabii ki eğitim konusu çok önemli. Şüphesiz okullara gidilebiliyor. Burada doğan çocukların artık dil konusunda zorluk çekmediklerini görebiliyoruz. Ama ilk senelerde Milli Eğitim Bakanlığı tümüyle sorumluluğu alıp devlet okullarımıza gelmelerini zorunlu kılmadığı için iki üç sene öncesine kadar STK adı altında özellikle Suriye temelli olan vakıflar aktifti. Burada özellikle Türkiye’nin benimseydiği seküler eğitim anlayışına karşı tehditkâr durumlar sözkonusuydu. Bunun üzerine Milli Eğitim Bakanlığı devlet okullarına gidilmesi için harekete geçti. Çünkü aynı dinden bahsediyoruz ama tabii ki dini yorumların farklılaşması hem toplumun

belli kesimi için hem de devlet için bir tehditti. Onları da görmemiz lazım.

İstihdama tekrar dönersek, evet orada bir boyutuyla enformal çalışma var. Bir şekilde resmi bir istihdam politikası üretilebilir mi? Biliyorsunuz, artık geçici koruma altında olan Suriyeli göçmenlerin istihdam hakkı var. Önceden kayıt olma, altı ay sonra işe geçme hakları var. Oradaki en önemli koşul asgari ücret. Asıl soru işareti, işverenler tarafından da her zaman benimsenmeyen bir olay. Çünkü bir yandan büyük masraf. Ama yine de sayıları yavaş yavaş artmakta. Belki orada sektörel farklılıklara bakmamız lazım. Çünkü çoğu mesleki tecrübelerine sahip olmayan genç bir nüfustan bahsediyoruz. Onun dışında eğitilmiş doktorlar geliyor, hukukçular geliyor, vs. bunları da görmemiz lazım. Onların tırnak içinde uyum veya entegrasyonu çok farklı oluyor. Onu da görüyoruz, politika olarak istisnalar da yaratılıyor. Doktorlar için örneğin veya eğitilmiş, vasıflı işçiler için ayrı durumlar da yaratılıyor.

Doç. Dr. Giray SADIK

Geçici koruma dedik, geçici koruma statüsü altındaki insanlar elbette entegre edilsin ama entegrasyon adı altında bu insanlar gittikçe kalıcı hale

mi geliyor? Bu birinci soru. İkincisi, AB ülkeleri Türkiye'den daha zengin olan ülkeler. Bu anlamda Türkiye'ye daha çok destek vermeleri gerekmez mi? Suriyeli çocukları eğittik, resim sergisi yaptık gibi değil de Avrupa'nın daha çok mülteci alması gerekmez mi? Bir kısmı da Avrupa'da eğitilsin. Yani Türkiye dört milyon insan alıyor, Bir milyon Avrupa'da, üç milyon Türkiye'de şeklinde olabilir. Bu hem Türkiye'ye bu insanların entegrasyonunu kolaylaştırır hem Avrupa'nın da bize ders vermekten öte, elini taşın altına koymasını sağlar. Bence bu çalıştayımızın bir sonucu da bu olmalı. Avrupa'nın sadece katkı vermesi değil de aynı zamanda mülteci alması gerekir. Bu benim önerim, farklı düşünenler olabilir.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Hocam, öneriniz çok güzel. Ben de bu soruyu size soracaktım ama siz şimdi hocama sordunuz.

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

Dediğim gibi, ben bir sosyal bilimciyim. Ben AB uzmanı veya uluslararası ilişkiler uzmanı değilim. Onun için ben ilk önce toplumsal boyutuyla ilgili konuşuyorum.

“Geçici koruma statüsü altındaki insanlar elbette entegre edilsin ama entegrasyon adı altında bu insanlar gittikçe kalıcı hale mi geliyor? Bu birinci soru. İkincisi, AB ülkeleri Türkiye’den daha zengin olan ülkeler. Bu anlamda Türkiye’ye daha çok destek vermeleri gerekmez mi? Suriyeli çocukları eğittik, resim sergisi yaptık gibi değil de Avrupa’nın daha çok mülteci alması gerekmez mi? Bir kısmı da Avrupa’da eğitilsin. Bu hem Türkiye’ye bu insanların entegrasyonunu kolaylaştırır hem Avrupa’nın da bize ders vermekten öte, elini taşın altına koymasını sağlar. Bence bu çalıştayımızın bir sonucu da bu olmalı. Avrupa’nın sadece katkı vermesi değil de aynı zamanda mülteci alması gerekir. Bu benim önerim, farklı düşünenler olabilir.”

Doç. Dr. Giray SADIK

Doç. Dr. Giray SADIK

Ben planlamayı da ona göre yapabiliriz diyorum. Çünkü Türkiye’de daha az mülteci olması daha başarılı entegrasyona zemin hazırlar. Dört milyon insanı entegre edeceğimize iki milyonu entegre edelim. 70 milyonluk Türkiye’nin iki, üç katı zengin Avrupa da geri kalan iki milyonunu alsın.

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

Onun hesaplaması beni aşıyor ama önemli olan bir toplumsal gerçek var. Kaba bir hespla bu insanların yüzde 50’si- 18 yaşın altındakiler- 2011’den beri buradalar. Yani bu insanlar artık burada eğitim görüyor ve bir şekilde bu genç insanların sorumlulukları da var. Bu geçici evet, ama sonuç olarak biz bir insan hakkından bahsediyoruz. Göç

politikalarında bütün ülkeler -Avrupa olsun Türkiye olsun- devlet politikalarında vasıflı göçmenle vasıfsız göçmen arasında bir seçicilik uyguluyor. Yani, siz Almanya’ya gidin, Fransa’ya gidin, Türkiye’ye gidin, farklı hakları var. O anlamda evet, AB’nin de farklı bir sorumluluğu var. Ticari bir konu gibi, “Ben sana bir tane kaçak göçmen iade ediyorum, yerine sen bana kayıtlı olan bir Suriyeli gönder” diyen bir mantık benim insan hakları anlayışıma biraz ters. Biz burada “bireylerden” bahsediyoruz, meta halinde hareket eden şeyler değil. Ama evet, haklarınız sorumlulukları farklı. Belki benden daha uzman olan kişiler fikirlerini söyleyebilir. AB sorumluluğuyla birlikte özellikle Frontex sınırlarının tartışılması gerekir. Duvarlar 2011 ila 2019 arasında çoğaldı. 2011’de “açık politika” varken çitler ve duvarlar örüldü. Aslında güvenlik mevzularının zaman içerisinde ciddi anlamda büyüdüğünü görüyoruz. Bunun içerisinde Frontex’in rolü çok önemli. Sonuç olarak, AB destekli ama aslında özel bir askeri birlik denilebilir, değil mi? Yanlış bir tanım değil. O anlamda Türkiye’nin bunun içerisindeki sorumluluğu ve ilişkisi ne?

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Romanya, Yunanistan sınırında teknesiyle göçmen önlemeye çalışıyor veya İtalyan teknesi Midilli’yle Ayvalık arasında görev yapabiliyor. Artık AB’nin imkânları bu şekilde kullanılabilir.

Doç. Dr. Giray SADIK

Önce Türkiye, Yunanistan ve Bulgaristan sınırları kapandı. Sonra Türkiye -daha tamamlamadı bile- bu duvarları yapmaya başladı. Uluslararası politikada eylem söylemden daha güçlü konuşur. Bu durumda bizim buna bakmamız lazım. Avrupa’nın ne dediğine değil de ne yaptığını bakmamız lazım ve bu konuda da AB, insan haklarını sadece konuşuyor diyebiliriz. Uygulama mülteciler konusunda biraz farklı. Şöyle bir durum söz konusu: Mültecilere açık olalım dediğinizde, burada AB’nin pratikte bize dediği, “Siz kapılarınızı açın, bunlara ev sahipliği yapın ve bunların Avrupa’ya geçmesini

engelleyin.” Ve tüm yardımlar, vs. bütün politika burada. Elbette bu insanların hakları var ve topluma olabilecek katkıları imkânları dahilinde değerlendirilmeli fakat bu anlamda Türkiye'nin de AB'den nasihat almaktan daha fazlasına ihtiyacı var. AB, bize karşı Ege'de sınır sahil güvenlik botlarını dolaştıracak, Yunanistan-Bulgaristan sınırına duvar örmesi için kaynak ayıracak, ondan sonra da siz kaynaklarınızı mültecilere hoş geldiniz demek için kullanın, AB resim sergisi açsın, böyle şeyler olacak. Bu, işin sadece “makyajı” tabiri caizse. Eğer burada bir yük paylaşımından bahsedeceksek, bu dengeli ve sürdürülebilir olmalı! AB ülkeleri Türkiye'den kişi başına GSMH (GDP) oranı bakımından daha zengin olan ülkelerdir. Dolayısıyla iki, üç katı kadar mülteci almasalar bile en azından Türkiye'nin aldığı toplam mültecinin yarısı kadarını almalılar, geri kalanlar için de Türkiye'ye destek olmalılar. Bunlar olmadan AB'nin bize vereceği nasihatlerin, söylemlerinin, raporlarının çok bir kıymeti harbiyesi olmayacaktır.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Anlaşmalarla bağlı olan konular var. Yani AB ile Türkiye'nin bu konudaki ilişkileri sadece söylem, eylem değil de anlaşmalara bağlı. Bu konuda da bence anlaşmalar ne diyorsa onun uygulanması, geri gönderme merkezlerinin vb. her şeyin bir esasa bağlanması, maddi adımlar atılması lazım.

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

Eylem ve söylem sadece AB için değil aynı zamanda Türkiye için de geçerli. Onun dışında ben bir AB temsilcisi olarak -benim pasaportum hâlâ Alman pasaportu- AB'nin sorumluluğu çok büyük diyorum. Bunun gerçekten ayrıca tartışılması gerekiyor ama zannediyorum nasihatın ötesinde, bir sergi açmanın ötesinde başka bazı destek mekanizmaları da vardır. Onun yanı sıra yük paylaşımından bahsediliyor, bir kontrat yapılıyor ve zannediyorum kuralları belli. Ama şöyle bir şey var: Nasihat yerine belki tecrübe diyebiliriz. Entegrasyon politikasında, örneğin Almanya'da

büyük hatalar yapılmıştır ama Almanya çok önemli yeniliklere ve önemli tecrübeler de sahip. Özellikle mülteciler ve sığınmacı konusunda, şu anda aşırı sağ ne kadar yükselmiş olsa da Almanya'da özellikle yerellik düzeyinde stratejik ve iyi uygulamalar var. Türkiye'de örneğin 50 kişi alırsınız ama Almanya'da Aschaffenburg kentinde konut, eğitim, sosyal yardım, aile hekimi, istihdamı ile entegre ediliyor. Yani şunu demek istiyorum: Farklı tecrübeler var, keşke onlardan daha fazla faydalanabilsek.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Yerelde bakanlıkları dahi var.

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

AB'den öğreniriz manasında söylemiyorum. Türkiye'ye uygun biçimde, etkileşim içerisinde olmak ve gerçekten entegrasyon uygulamak. Uyum birkaç seneden beri sistematik olarak kullanılan bir kavram, birimleri de yeni oluşuyor aslında. Bu anlamda bence daha güzel işbirlikleri yapılabilir. Haklısınız, ama her devletin zannediyorum çıkarıcı yanları var.

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

AB de politik bir yapı. Bunu da unutmamak gerekir. AB, insani yardım kuruluşu değil. Onun da bir politikası var, onun da çıkarları var.

Doç. Dr. Giray SADIK

Aynı şey Türkiye için de geçerli.

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

O yüzden bu bakış açısını bence uygulamak gerekiyor. Bundan dolayı her yardımı AB tabii ki kendi politikaları çerçevesinde yapıyor çünkü siyasi bir aktör. O yüzden eleştirirken bence bunları da göz önünde bulundurmamız gerekiyor.

“Sizin söylediklerinizi unutmadan, yerelliği düşünmemiz lazım ki yerellikten kasıt ulusal düzeyde değil. Yani Antep, Kilis, İstanbul’da Sultanbeyli veya Ankara’nın Altındağ belediyesi arasındaki olası işbirlikleri değil. Daha küçük, daha mikro düzeyde bakmamız gerekiyor. Büyük politikalar, sınır politikaları, sınır güvenliği tartışılırken genelde makro düzlemde tartışılıyor ama bunun aslında yerelliğe nasıl yansıdığını görmemiz gerektiğini vurgulamak istedim.”

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

Sizin söylediklerinizi unutmadan, yerelliği düşünmemiz lazım ki yerellikten kasıt ulusal düzeyde değil. Yani Antep, Kilis, İstanbul’da Sultanbeyli veya Ankara’nın Altındağ belediyesi arasındaki olası işbirlikleri değil. Daha küçük, daha mikro düzeyde bakmamız gerekiyor. Büyük politikalar, sınır politikaları, sınır güvenliği tartışılırken genelde makro düzlemde tartışılıyor ama bunun aslında yerelliğe nasıl yansıdığını görmemiz gerektiğini vurgulamak istedim.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Türkiye’de şöyle bir araştırma var mı; Türkiye’de konuşlu, üretim yapan yabancı firmalar ne kadar Suriyeli istihdam etmiş?

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

Evet bu istatistikler var ama çok kolay öğrenemezsiniz.

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

İzmir’de Hugo Boss diye bir firma var. Onlar Suriyelilere kota koydular. Benim araştırdığım konulardan bir tanesi. Dünyada bu yönde şöyle bir eğilim var, artık özel sektörün bu sürece dahil edilmesi. Yani mültecilerin istihdam edilerek kendi kendine yetebilen hale getirilmesi. Çünkü mülteci bir yük olmak durumunda değil. O da bir insan, onun da çeşitli yetileri var vs. Bugünlerde en son eğilim bu yönde. Özel sektör bu sürece nasıl dahil edilebilir?

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

Dünyada İslamofobinin büyüdüğünü inkâr etmek gerçekçi olmaz ama birazcık da abartmamız gerekiyor. Sonuç olarak belli kotaları var, Kanada da uyguluyor, ABD de uyguluyor, Avrupa da uyguluyor aslında. Kanada’da aslında çok daha sistematik olarak, puanlama sistemi var. Onun içerisinde din kategorisinin hangi puanı aldığı muğlak. Yani bir gerçek var ki şu anda ABD’de özellikle Türk doktora öğrencilerinin kabul sayısı çok azaldı. Ama toplumdan topluma da çok farklı. Örneğin Almanya’da üniversitelere girişte Türk olmak otomatik bir engel değil.

“Dünyada bu yönde şöyle bir eğilim var, artık özel sektörün bu sürece dahil edilmesi. Yani mültecilerin istihdam edilerek kendi kendine yetebilen hale getirilmesi. Çünkü mülteci bir yük olmak durumunda değil. O da bir insan, onun da çeşitli yetileri var vs. Bugünlerde en son eğilim bu yönde. Özel sektör bu sürece nasıl dahil edilebilir?”

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Suriyelilerin istihdama katılımı anlamında benim gözlemlediğim kadarıyla hem İzmir’de hem İstanbul’da çoğu kayıtdışı çalışıyor. Çok olumsuz koşullarda çalıştırıyorlar. Örneğin geçenlerde Sıteler’de bir yangın oldu. Yangında ölenler Suriyelilerdi. Daha gelirken dumanları tütüyordu, önceki gün Gebze’de TEM’in kenarında, bir fabrika yandı. Fabrikadakilerin iki tanesi Afgan’dı, iki tanesi Suriyeliydi. Çok olumsuz koşullarda, orada yatıp kalkıp, asgari ücretten daha kötü koşullarda çalıştırılan, hakikaten sömürülen de böyle bir kitle var. Diğer taraftan işsizlik oranlarımızı TÜİK açıkladı. Kayıtlı işsizlik oranımız yüzde 14,1. Bu oranlara o kayıtdışı çalıştırılan göçmenlerin verisi dahil değil. Onları diyelim ki çıkarsanız, bu oran daha da düşebilir.

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

Sektörel farklılıklara bakmamız lazım. Şu anda örneğin en hassas sektörlerden biri tarım. Özellikle mevsimlik işçiler arasında rekabet çok büyük. Zaten yoksul bir kesimden bahsediyoruz, yoksul kesimin arasında da bir rekabet var. Üniversite mezunları rekabete girmiyor ki. Mesele daha çok yoksul kesimlerde gerginlik ve rekabet olması. Ayrıca, uluslararası koruma altında olan

siğincacılar -özellikle Afgan, Afrikalı- geçici koruma altındaki Suriyelilerden 1000 kat daha dezavantajlı. Suriyeliler kayıtlı ve çalışma hakları var. Afgan göçmenlerin öyle hakları yok. Birçoğu hâlâ uydu kent uygulamasında. Artık sayı çok fazla, 150’den fazla. Afgan göçmenlerin mağduriyetleri aslında geçici koruma altındaki Suriyelilerden daha kötü olabilir. Böyle bir hiyerarşi oluşturmak istemiyorum ama hukuki açıdan aslında geçici koruma daha güvenli, daha güçlü haklara sahip. Afgan, Afrikalı, Tacikistan veya başka ülkelerden gelen mağdurların sayısı çok.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Giray Hocam, AB kapsamında göç politikaları hakkında ilave etmek istediğiniz hususlar varsa sizden dinleyelim.

Doç. Dr. Giray SADIK

Avrupa’ya gittiğimde şöyle görüyorum: Türkiye’den Suriyeliler, Afganlar ve diğer kişileri “process” etmek için elçilikler ciddi oranda personellerini artırmış durumdadır. Her ne kadar ayrı bir mekanizma yaratmış olsalar da bürokratik olarak devlet bunu şöyle görüyor: “Türkiye’den bana bu

kadar insan geliyordu, şimdi bu kadar insan geliyor. Dolayısıyla bu dolaylı olarak bizim ayrıştırılmamız veya negatif ayrımcılığa maruz kalmamıza sebep oluyor. Dolayısıyla sorunuz yerinde esasında. Ve bu Türkiye'ye de yönelen göçün bir başka toplumsal maliyeti. Bunu ölçmek veya sayıya dökmek daha zor bir durum. Frontex'in arttığını ve yeni bir Avrupa ordusu tartışmalarının, sınır kuvveti, sınır muhafaza kuvveti çerçevesinde şekillendiğini görüyoruz. Yalnız Frontex AB için var. Hatta "Fortress Europa" deniyor ve Türkiye bunun bir parçası değil. Frontex'in etkinliği arttıkça, denizlerdeki ölümlerin arttığını görüyoruz. Yani burada da görüyoruz ki yine AB'nin uygulamada insan haklarından öncelikli kaygıları var. Veya pratikte böyle hareket ettiğini görüyoruz. Frontex birlikleri artmış İtalya'da, İspanya'da, Yunanistan'da; denizlerdeki ölümler de artmış paralel olarak. Buna istatistiklerden bakabilirsiniz. Türkiye bu anlamda işbirliği yapabilir. Uluslararası işbirliğini destekliyorum. Bunu ifade ettiğiniz iyi oldu. Ve yine dediğiniz gibi bu işbirliği karşılıklı olmalıdır. Ama dengeli yük paylaşımı, sürdürülebilir ve halis niyetlerle bir işbirliği olması önemli.

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

İzninizle birkaç ekleme yapacağım. Sosyal ilişkileri tartışırken özellikle teknolojik boyutlarıyla da konuşmak gerekiyor. Örneğin, cep telefonlarının genel anlamda göçmenler arasında sosyal ilişkileri kurma ve sadece aileleriyle iletişim kurmaları için değil uluslararası birlikler, BM, uluslararası network'ler geliştirmek için de ne kadar önemli bir araç olduğu ile ilgili önemli çalışmalar yapılıyor. Bunların interdisipliner anlamda, sosyoloji bilimi ve bir yandan da teknoloji boyutuyla çalışmaları yeni yeni doğuyor.

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

Bilgiye erişim açısından Göç İdaresinin akıllı telefonlar için uygulaması varmış ve bu çok uzun süredir istenen bir şeydi. Sadece savunma ya da güvenlik açısından değil de teknolojik olarak da çok açık olduğunu yurtdışında katıldığım her toplantıda görüyorum. Mesela Turkcell'in uygulaması var, sesinizi veriyorsunuz, o doğrudan Arapçaya çeviri yapıyor. Bu göçmenler için ne kadar önemli düşünebiliyor musunuz? Özellikle ilk senelelerinde. Yani bu tür uygulamalar geliştirilmesi vs.

bunlarla ilgili dünyada çok gelişme oluyor. Örneğin Hamdi Ulukaya'nın kurduğu inovatif oluşum Tent Foundation, mültecilere bu alanda teknoloji geliştirmesi için küçük küçük fonlar sağlıyor ve gerçekten çok önemli işlere adım atıyorlar. Ben mesela Türkiye'de bu alanın çok açık olduğunu görüyorum.

Yerelde Türkiye'de neler oluyor dediğimizde, diyorum ya Turkcell'in uygulaması var, onun dışında Göç İdaresi yeni kurdu. Yani teknolojik olarak ne yapıyoruz, bunun neresindeyiz, belki bununla ilgili size benim naçizane önerim bu olabilir. Çünkü dünya o yönde gidiyor.

Yurtdışında mesela en son Abu Dabi Üniversitesindeydim. Orada Suudi Amerikalı bir mimarla tanıştım, o da startup'çı. San Francisco'da ofisi var. İki tane ev açmış. İlk Reyhanlı'da kurmuş. Nasıl izin almışlar, bravo dedim. Çünkü Reyhanlı öyle STK kurulabilen bir yer değil. Orada çocukların teknoloji öğrenmesi için bir ev kurmuş. Gönüllü olarak insanlar geliyorlar, çalışıyorlar. Suriyeli çocuklara İngilizce öğretiyorlar. Sonra yerli halktan da gelenler olmuş. Şimdi İstanbul'da da Eyüp'te açtılar. Yine benzer şekilde kodlama öğretiyorlar. "Ben de gelip gönüllü çalışmak isterim" dedim. "Yazı yazmayı öğretebilirsiniz" dediler. Artık insani yardım da bile işin içine teknolojiyi nasıl katacağımız düşünülüyor. Açıkçası ben bu anlamda ThinkTech ismini gördüğümde çok sevindim.

kota uygulaması negatif sonuçlara yol açabilir. Belki bazı şehirlerde bunun değişik uygulamaları yapılabilir. Bazı şehirlerde girişimci Suriyeliler ön planda. Daha dün Gaziantep Ticaret Odası iyi uygulama örneği kapsamında bir ödül aldı. 2016'da kurdukları Suriye masası var. Ne demek Suriye masası? Zaten onların böyle bir kültürü var. Önceden Suriyeliler orada iş yapıyorlardı. Antep'te iş kurmak isteyen Suriyeli gidiyor, o masadan doğrudan yardım alabiliyor.

Ticaret odasının o inisiyatifi Adana'da da var. Antep'te 1000'i aşkın Suriyeli firma var, Adana'da 100'ü aşmıyor. Neden? Çünkü Adana'da ticaret odası da biraz çekiniyor. Yoksa bence orada da 1000 olabilir, neden olmasın? Bu konuda inisiyatifler alınması gerekiyor. Yani yerel aktörlerin bu sürece ne kadar dahil olduğunu çok önemsiyorum. Mesela İzmir'de 2016'da saha çalışmasını ticaret odasında yaptım. Kaç şirket olduğunu bilmiyorlardı. Bu mesela bence büyük bir sıkıntı. Çünkü İzmir Türkiye'nin önemli bir ekonomisi ve onlar da bu yatırımı çekebilirler. Yerel aktörün bu süreçte ne kadar yer aldığıyla çok ilgisi var. TOBB ile TEPAV'ın ortak yayını sanırım. "Türkiye'de kaç Suriyeli işyeri açıldı. Suriye sermayesi ne kadar?" Her ay böyle bir raporları var, web sitesini takip edebilirsiniz. En son ben Mart 2019'a baktım. Geçen seneye oranla yüzde 51 azalma olmuş

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Göç politikaları ve diğer konulara ilave edeceğimiz hususlar var mı Fulya Hocam?

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

İstihdama katılımında Suriyelilerin çalışma izni var. Ama çeşitli limitler de var. Ne açıdan limitler var? Tabii öncelikle Hocamın bahsettiği asgari ücret ödenmesi çok önemli bir adımdı. Kayıtlı oldukları şehirde çalışabilirler. Böyle bir şart var. İşyerlerinde yüzde 10 kotası uygulanıyor, bu bazı şehirler için büyük bir dezavantaj. Mesela Kilis'te, nüfusun zaten yarı yarıya olduğu bir şehirde bu

"İstihdama katılımında Suriyelilerin çalışma izni var. Ama çeşitli limitler de var. Ne açıdan limitler var? Tabii öncelikle Hocamın bahsettiği asgari ücret ödenmesi çok önemli bir adımdı. Kayıtlı oldukları şehirde çalışabilirler. Böyle bir şart var. İşyerlerinde yüzde 10 kotası uygulanıyor, bu bazı şehirler için büyük bir dezavantaj. Mesela Kilis'te, nüfusun zaten yarı yarıya olduğu bir şehirde bu kota uygulaması negatif sonuçlara yol açabilir."

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

“Biz ağırlıklı olarak Suriyelilerden bahsediyoruz, sınır güvenliği denince de o aklımıza geliyor ama örneğin Afgan nüfusunda özellikle son yıllarda önemli bir iade sözkonusu. Uluslararası Göç Örgütünün (IOM) danışmanlığı kapsamında ilginç girişimcilik örnekleri var. Her zaman söyledikleri örnek, Türkiye’de firincılığı öğrenmiş olan Afgan, uçakla geri gönderiliyor ve orada firincılık yapacak. Böyle olumlu örnekleri var. Bunların içerisinde kaç tanesi olumlu veya olumsuz bilmiyorum ama Afganların iade sayısı son bir iki sene içerisinde artmıştır. Çünkü ister istemez göç politikası içerisinde de tercihler yapılıyor ve şu anda Afgan nüfusu veya uluslararası koruma altındaki nüfus o kadar da hiyerarşinin üstünde değil. Yani Suriyeli göçmenlerin hâlâ daha avantajlı konumda olduğunu söyleyebiliriz.”

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

sermayede. Ama bu çalışma izni ile ilgili değil, ortak işyeri kurma ya da Suriye sermayeli işyeri açma ile ilgiliydi. Bu tür yatırımcıların çoğunun vatandaşlık aldığı bilgisine sahibiz.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Yani onlar Suriye asıllı Türk vatandaşı oldu.

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

Evet. Böyle bir kolaylık tanındı. Şu an yaklaşık 70 bin kişi vatandaşlık aldı. Mesela bir kısmı öğrenci olanlar var, iş yapanlar var.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Türk vatandaşlığı almanın kolay bir süreç olmadığını biliyoruz, doğru mu?

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

Sermayenin büyüklüğüne göre bazı kolaylıklar sağlanıyor.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Yeni İstanbul Havaalanında bir pankart var, 250 bin dolarlık bir yatırım yaparsanız veya bir ev alırsanız T.C. vatandaşlığı alıyorsunuz. Örneklerini Suudi Arabistanlılarda gördüm.

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

Her yerde öyle. Sizin mülkünüz, malvarlığınız varsa otomatik olarak vatandaşlık hakları daha kolay alınıyor.

Biz ağırlıklı olarak Suriyelilerden bahsediyoruz, sınır güvenliği denince de o aklımıza geliyor ama örneğin Afgan nüfusunda özellikle son yıllarda önemli bir iade sözkonusu. Uluslararası Göç Örgütünün (IOM) danışmanlığı kapsamında ilginç girişimcilik örnekleri var. Her zaman söyledikleri örnek, Türkiye’de firincılığı öğrenmiş olan Afgan, uçakla geri gönderiliyor ve orada firincılık yapacak. Böyle olumlu örnekleri var. Bunların içerisinde kaç tanesi olumlu veya olumsuz bilmiyorum ama Afganların iade sayısı son bir iki sene içerisinde artmıştır. Çünkü ister istemez göç politikası içerisinde de tercihler yapılıyor ve şu anda Afgan nüfusu veya uluslararası koruma altındaki nüfus o kadar da hiyerarşinin üstünde değil. Yani Suriyeli göçmenlerin hâlâ daha avantajlı konumda olduğunu söyleyebiliriz.

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

Helga Hocanın belirttiği gibi, Afganlılarda durum sahaya indiğinizde çok üzücü. Neden? Çünkü

birçoğu düzensiz statüde. Yani onlarla ilgili entegrasyonu bile çok fazla konuşmıyoruz. Sonuç olarak buradalar, bir şekilde istihdam ediliyorlar ama yasadışılar. Denk gelirlerse yakalanıyorlar, gönderiliyorlar. Ailesiyle olanlar daha avantajlı çünkü aileli olana genelde göz yumulabiliyor. Ama tek başına gelenler için durum öyle değil. Eğer uluslararası koruma başvurusunda bulunduysa uydu kentlere yerleştiriliyor, oradaki istihdam zaten çok kısıtlı.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Uydu kentler göçmen misafırhanesinden farklı mı?

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

Farklı. Şöyle: Ben geldim, Van'dan girdim, Suriyeli değilim, İranlıyım, Pakistanlıyım. Diyorum ki, ben bu ülkede sığınma talebinde bulunmak istiyorum. Türkiye coğrafi çekince uyguladığı için biz Avrupa dışından gelenlere bu statüyü veremiyoruz ama 2013'te geçen Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununa göre şartlı mülteci statüsü verebiliriz.

Yani o kişi başka bir ülkeye yerleştirilene kadar Türkiye'de bu süreç içerisinde ikamet edebilir, çalışma hakkı olabilir, çocuklarının vs. eğitim hakkı olabilir, o kişi şartlı mülteci olur. Ama sonunda yine gitmek zorunda. Yani bizim mültecilik hukukumuz hâlâ geçicilik üzerine.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Bunda bir süre var mıdır; 5, 10 sene vb.?

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

Hayır. Gerçekten dünya genelinde kotalar azaltıldı. Şimdi zaten bir ABD gerçeğiyle karşı karşıyayız. En çok kabul edilen ülkede Trump bütün göç politikasını değiştirdi. Kotalar azaltıldı. Artık üçüncü ülkelerden yerleştirilen insan sayısında ciddi bir azalma var. Ve hareketlilik artarak devam ediyor. Türkiye şu an coğrafi konumunun da etkisiyle bu olguyu kabul etmek zorunda. Suriye olsaydı da olmasaydı da biz yine bu konuları belki daha yavaş bir süreçte ama yine tartışıyor olacaktık.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

2013'te kanun geçti, 2014'te yapılanmayı bitirdiler, 2015'in sonu, 2016'da da ilçe ve bütün taşra teşkilatı kuruldu. Mesela Edirne'de İl Göç İdaresi Müdürlüğü var, sınırda göçmen misafirhanesi var. Karakolda 35 kişi yakalandı. Ne yapıyor işlem olarak? Biraz önce belirtildiği gibi, askeri yasak bölgede yakalayan hudut birliği geçici olarak onları bir yerde oturtuyor, bekletiyor. Ben bir kere gördüm, içim sızladı. Yani bebek var, süt verilmesi gerekiyor, bezi değiştirilmesi gerekiyor. Dram aslında. Onunla yüzleşince, orayı görünce insan ürperiyor. Kadınlar var, o kadar süre yürümüşler, kadınların ayağı yalın, korkunç. Valilikten yardım istedik, ilave tedbirler aldırıldım sonradan, iyi ki görmüşüm dedim. Daha sonra jandarmaya haber veriyor. Jandarma geliyor, kendi araçlarıyla alıyor ve götürüp Edirne'deki veya Kırklareli'ndeki İl Göç İdaresinin göçmen misafirhanesine yerleştiriyor.

Onlarla yüzleşmek, onların o ortamını görmek hakikaten -sizler bol görmüşsünüzdür de biz ilk kez o zaman gördük- o sorumluluk da farklı bir şey. Mesela ben düşük yapan kadın gördüm. Orada yatmış, perişan. Doktora gönderdik.

Korkunç şeyler. Meriç Nehri'ne düşmüş, orada boğulmuş, ağaca takılmış iki ceset görüyorsunuz. Göç çok sancılı, çok boyutlu, insani boyutu çok olan bir şey. Bir de biraz önce değindiğimiz ticaret boyutu var ki onu da kötüye kullanan insanlar var.

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

Yunanistan'da da aslında durum hiç farklı değil. Mesela daha geçen hafta bir platformda dinledim. İranlı avukat bir kadın, Yunanistan'da Selanik'e yakın bir kampta sığınmacı olarak yaklaşık altı aydır hiçbir kurumdan yardım alamıyor, hayat hikâyesini yazmış, oradan anlatıyorum ben de, çocuk bezine ulaşamıyorlar. Düşünün, bu Yunanistan, o da bir AB ülkesi. Aynı değil mi? İtalya'da da böyle şeyler çok fazla.

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

Örneğin sekiz yıldan bahsediyoruz. İnsanlar bu konuda bu kadar süredir bekliyor. Belki ondan sonra, ha Almanya ha Kanada, bir mülteci statüsü

çıkıyor. Yani sığınmacıların durumu gerçekten çok acı. Bütün bu tablo içerisindeki çeşitliliği bir güvenlik politikası geliştirmek için bence anlamamız gerekiyor. Benim için en acı olaylardan biri, refakatsiz göçmen çocuklarıyla dört sene boyunca yaptığım araştırma oldu. Orada yaşanmış olan travmatik olaylar tarif edilemiyor. Yani bu çocuklar çok büyük travma, çok büyük kayıplardan buraya geliyor. Aslında inanılmaz güçlüler bir yandan da. Çünkü girişimciler. Ailenin tüm yükünü artık onlar sırtlarına almış. Van'da Afgan bir çocukla tanıştım, 17 yaşındaydı. "Hocam, bir sene sonra 18 yaşında olacağım. Benim iki seçeneğim var, ya kaçak olacağım ya da geri döneceğim" diyordu. Bu çocuk altı senedir buradaydı, şimdi nerede bilmiyorum ve Van'da terzi olarak çalışıyordu. Yani o hikâyeleri, o öyküleri de anlamamız lazım. Yani bunun yelpazesi çok geniş. Mağdur kalmış olan eğitilmiş insanlar, hukukçu veya avukat olanlar da var.

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

Ki onlar genelde daha mağdur. Ne kadar eğitilmişseniz o kadar mağdursunuz. Çünkü gittiğiniz ülkede iş bulamıyorsunuz...

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

Evet. Kesinlikle. Aynı eğitim denklemini alamıyorsunuz. Çok zor.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Hocam şimdi bir de özellikle sığınmacılar veya geçici koruma altında olanlar büyük şehirlerde özellikle belirli semtlere, belirli mahallelere yoğunlaşıyorlar. Neden? Orada arkadaşı, akrabası var. Ama bu yoğunlaşma arttıkça yavaş yavaş rahatsızlıklar başlıyor. Örneğin geçenlerde bir köşe yazısında okudum. "Fatih'ten taşınmak istiyorum" diyor Fatih'te oturan bir gazeteci. "Çünkü artık bütün tabelalarımız Arapça oldu, bütün lokantalarımızda Araplar çalışıyor, Suriyeliler çalışıyor. Ve artık yavaş yavaş bizim caddemizde sokağımızda herkes Arapça konuşmaya başladı" diyor. Geçen hafta içerisinde

Esenyurt'a gittim. Esenyurt'ta bir kafede menüde Arapça yazılı, kafenin ışıklı tabelası da Arapça yazıyor. Şişa diye yazmışlar, nargile bol miktarda. Öyle de bir kültür oluştu şimdi, her tarafa yaygınlaştı. Ben bunu 2010 yılında Şam'da görmüştüm, kızlar Şişa içiyorlardı. Şimdi aynısını Esenyurt'ta görmeye başladım, Ankara'da Hacıbayram'daki mahallelerde. Belli yerlerde böyle yoğunlaşma olduğunda bu ileride sosyolojik açıdan ne gibi sıkıntılar yaratır? Veya sıkıntı yaratır mı, yaratmaz mı? Biz uyum süreci başlatsak da onlar bir arada yoğunlaştıkları için uyum kolay mı olur, zor mu olur; bu konuyu merak ediyorum.

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

Uyum hiçbir zaman kolay olmaz. Ama ben böyle bir genel uyumdan çok belki uygulama içerisinde daha pragmatik yaklaşımla belli alanlarda eğitimde, sağlıkta vs. sistematik olarak ayrışmayı tercih ediyorum. Yani genel bir uyum demek mümkün olmayabilir. Ama haklısınız, tabii ki artan kişi sayısı birlikte, görünürlüğü artınca, gelenekleri veya dini yorumlamaları da farklı olunca sonuç olarak bir farklılık ortaya çıkıyor. Bu her zaman olumsuz olmak zorunda değil. Çok kültürlü politikaları üretmek kolay değil, onları deneyimlemek çok zor ama bu ancak etkileşimle olur. Bir aile değil; 3, 5, 10 Suriyeli aile aynı sokakta yerleşirse siz onu nasıl denetleyebilirsiniz? Sonuç olarak o kolay değil. Avrupa'nın da bu konuda özellikle Türk göçmenler ilk geldikleri zaman taktikleri, stratejileri vardı. Örneğin bir mahallede yüzde 10'dan fazla Türk olmayacak vb. kotalar koydular. Uygulandı mı, uygulandı. Bazı yerlerde uygulandı ama çok kısa dönemde. Yani gitmiyor. Bu hikâyeler hep tıkanıyor. Bu işlemler zor ama bir yandan sabırlı bir yerel politikayla ve sürekli iletişim içerisinde hareket edip, farklılığın her zaman bir tehdit olmadığını, fırsat olabileceğini de vurgulamak gerekiyor. Uzun süreli bir iş ama değişik katmanlarda yapılması gereken bir şey.

Şu anda onu birazcık ekarte ediyoruz ama bir rant boyutu da var. Yani sonuç olarak Kilis olsun, Esenyurt olsun, bilmem ne olsun, orada bir emlak pazarı var. Onun için bu emlak pazarlarına

"Kendi etnik gruplarında sömürüye maruz kalan insanlardan bahsediyoruz. Yani bu rant veya kâr amaçlı olan emlak pazarının paralelinde sosyal bir boyut da var. Ben yabancı bir şehirde oturduğum zaman mümkünse kendi dilime, kendi dinime, kendi memleketime yakın olan birisiyle oturmak istiyorum. Bunu sadece ekonomik olarak değerlendirmeyi hatalı buluyorum, çok katmanlı. Onun için ben uyum kavramını çok tek taraflı görüyorum. İngilizce kavramı 'incorporation' tercih ediyorum. Incorporation/İçerme daha sektörel olarak ayrışabiliyor. Biraz önce de ifade ettiğim gibi eğitim, sağlık vb. alanlarda daha küçük birimlere ayrıştırıyorum."

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

bakmamız lazım, aktörleri kim? Emlak pazarı içerisinde en çıkar sahibi olabilecek kişilere de bakarsak önemli olacak. Bunun içinde, tırnak içerisinde kendi etnik grubu, Suriyelilerin kendileri de dahil. Kaba bir ifadeyle, sömürü sadece belli bir kesimden yapılmıyor, sonuç olarak kendi aralarında çok ciddi anlamda nepotizm var. Kendi etnik gruplarında sömürüye maruz kalan insanlardan bahsediyoruz. Yani bu rant veya kâr amaçlı olan emlak pazarının paralelinde sosyal bir boyut da var. Ben yabancı bir şehirde oturduğum zaman mümkünse kendi dilime, kendi dinime, kendi memleketime yakın olan birisiyle oturmak istiyorum. Bunu sadece ekonomik olarak değerlendirmeyi hatalı buluyorum, çok katmanlı. Onun için ben uyum kavramını çok tek taraflı görüyorum. İngilizcedeki "incorporation" kavramını tercih ediyorum. "Incorporation" daha sektörel olarak ayrışabiliyor. Biraz önce de ifade ettiğim gibi eğitim, sağlık vb. alanlarda daha küçük birimlere ayrıştırıyorum.

Örneğin sağlık konusunda bir şeyleri yapabiliyorum. Aş olsun, vs. Bunu daha etkileşim içerisinde değerlendirebileceğimizi düşünüyorum. Tek taraflı değil. Zaten bence bütün uyum da desenez,

entegrasyon da deseniz, bu etkileşimsiz olmaz. Yani iki tarafın birbirini anlama çabasının ötesinde öğrenme çabası.

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

Kanunda benim tek hoşuma giden, “karşılıklı uyum” denmesi. Temel kanunun bunu demesi önemli bir başlangıç.

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

Bu çok çok önemli. Göç İdaresinin birkaç sene önceki bir toplantısında konu oldu: Suriyeli ve kamp- ta yaşayan genç bir kadın aldığı maddi desteği kişisel eşyaları için kullanmış. Yani bu genç kadın örneğin gitmiş, kendisine şampuan almış. Bunun üzerine, bir kesim insan “Sen etik davranmıyorsun, senin çocuğun var, sen nasıl kendine şampuan alıyorsun” diye bir söylemde bulundu, ben de şaşırdım. Sonuç olarak bu kadın, çocuğu olsa da bir insan. Yani sonuç olarak özellikle uyum politikalarında çok büyük hata yapılıyor. Özellikle kadın eşittir anne diye niteleniyor. Ancak bu insanların bireysel hakları da var ve onlar çok çok ihmal ediliyor. Ben o örneği hatırlıyorum. Topluluğun yüzde 90’ı kadının kendine kişisel bir şey almasını uygunsuz bir davranış olarak gördü. Orada itiraz eden iki kadından biri bendim. Hassasiyetleri görmemiz lazım. Çoğu kadın çok genç. Tabii yaşlı insanlar da var. Onların entegrasyonunu hiç kimse düşünmüyor. Çeşitliliğe bu boyutlarıyla da bakmamız gerekiyor diye düşünüyorum. Yani başlık Göç ve Sınır Güvenliği ama önce göçü anlamamız ve farklı boyutlarıyla anlamamız gerekiyor.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Önceden Suriye’de hiç karışıklık yokken de Suriye sınırında sınır birlikleri sayısı 5.000 ise, bizde 15.000 idi. Irak’ta da aynı şekildeydi, İran hemen hemen eşit gibidir. Örneğin şu anda Gürcistan sınırında da yine aynıdır. Biz çoğunlukla politika olarak ülkemize az kişi girsin istiyoruz. Mümkünse hiç girmesin ama ülkeye de girdikten sonra da

sakın kimse bizden başka ülkeye gitmesin diye tedbir alıyoruz. Bu çok farklı bir boyut. İster istemez sınır güvenliği ve göç birbirine girmiş vaziyette. Etkileşim halinde olan bir konu. Sadece sınır güvenliği ve göç bağlamında değil, kaçakçılık, terörizm anlamında başlı başına önemli bir husus. Bu konuyla ilgili işin teknolojik boyutunu öğleden önceki bölümde Tanju Bey’le bir miktar görüştük. Ancak Tanju Bey’e bir kez daha söz vermek istiyoruz. İlave olarak, şu andakilerin haricinde ne gibi tedbirler alınabilir, bunun tamamlanma süreleri ne olabilir? Bu konularla ilgili, sadece ASELSAN değil diğer firmalarımızın veya uluslararası katkıların neler olduğu konusunda bir kez daha Tanju Bey’e söz vermek istiyorum.

Tanju KARAGÖZ

Teşekkür ederim komutanım. Biz ASELSAN olarak olayın teknoloji tarafındayız ama bu toplantı bende olayın insani boyutunda da uzmanları dinleyip özel bir farkındalık oluşmasını sağladı. Bu bir trajedi. Bilmiyorum literatürde geçiyor mu ama bu sanki Modern Kavimler Göçü gibi bir şey. İndirgenmiş Kavimler Göçü gibi. Daha zorlu ortamlardan daha rahat ortamlara -insanın doğal güdüsü herhalde- geçmeye çabalıyor.

Bizim ülkemiz kaçınılmaz olarak sınır güvenliğinin, kendi egemenlik alanının güvenliğinin sağlanması amacıyla yoğun bir şekilde yatırım yapıyor. Tabii Avrupa’nın mülteci göçünün kendine sirayet etmesini minimize etmeye çalışması bakımından bu konuda da desteği oluyor. Sizin vurguladığınız konu önemli komutanım. Biz teknolojik olarak girişini de engelliyoruz ama girmişse kaçışını da engelliyoruz. Yani T.C. devleti olaya sadece tek boyuttan, yani ne olursa olsun benden gitsin şeklinde yaklaşmıyor, verdiği taahhütleri yerine getirmek maksatlı -bilfil biz Batı Trakya sınırlarına da gidiyoruz- da bakıyor. Yani hem içeri almamak için teknolojik yatırımlar yapıyor hem de içeri aldıysak da verdiğimiz taahhütler kapsamında mümkün merteye içeride kalmasını sağlamaya çalışıyor. Olabiliyorsa da iadesi konusunda çaba sarf ediyor. Batıya da, doğuya da teknolojik yatırımlar yapılıyor. Ama sabah da belirtmeye

çalıştığım gibi, sınır güvenliğimizde çok ağır bir terör tehdidi var. Bunların önlemlerini biz çeşitli teknolojik yatırımlarla, teknolojiyi sürekli takip ederek almaya çalışıyoruz. Alacağız da. Türkiye entegre sınır yönetim sistemine -tabii Frontex'in de karşılıklı etkileşimi var, tek başına bağımsız değil- geçti, geçecek. Tam o fazdayız. Daha önce de belirtmeye çalıştığım gibi bizim bağımsız teknolojik ekipmanlarımız var. Ama bunun bütünleşik, profesyonel ve entegre bir şekilde olması için çalışmalara devam ediyoruz. Yakın bir süreçte teknolojik anlamda mesafe katetmiş olacağız. Sınırlarımız gerek giriş gerek çıkış anlamında çok daha güvenli hale gelecek. Tabii tehditlerin geçiş türü sürekli gelişecektir. Bu böyle kalmayacak. Bugünkü tehdit bu şekilde, yarın başka türlü geçiş tehditleri, geçiş senaryoları olacak. Bunları da kapsayacak şekilde hükümetimizle birlikte teknolojik anlamda yaptığımız yatırımlar, yol haritaları var. Sadece ASELSAN değil, ülkemizin tüm teknolojik şirketleri bu konuda çalışıp üzerine düşeni yerine getirmek için çaba sarf ediyorlar. Ancak hocalarımızın da belirttiği gibi, maksat geldiğinde yakalamak değil esasında, BM çapında gelişleri nasıl önleriz, ona daha çok akıl veya fon ayırmak gerekiyor herhalde. Bütün

gelişmiş ülkelerin bunu kaçınılmaz bir şekilde fonlaması lazım. Hepimiz aynı gemideyiz. Farklı kompartımanlarda olabiliriz ama yarın öbür gün başka bir kompartımandan diğerine geçiş olmayacak diye kimsenin kompartımanının bir garantisi yok. Türkiye de üzerine düşeni yapıyor, yapacaktır ama bütün dünyadaki paydaş, egemen güçlerin buna daha çok çaba sarf etmesi, bu konuda daha çok akıl ve bütçe ayırması gerektiğini düşünüyorum.

Mavi sınır, yeşil sınır terminolojisi var biliyorsunuz. Ama tabii biz daha kara tandanslı olduğumuz için öyle yorum yapıyoruz. Gerek kara sınırlarımızda gerekse deniz sınırlarımızda T.C. olarak hem kendimize koruyucu hem diğer taraflara siyaset etmeyi önleyici gerekli fonlar, yatırımlar ve çalışmalar yapılıyor. Birkaç yıl içinde sınırlarımızı tamamen kontrol edecek şekilde çalışmalarımız devam ediyor ama bu büyük coğrafyalarda her zaman sorunlu noktalar olabilir.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Sınırların kontrolü çok zor. Şu anda sizler Suriye sınırında nispeten düz ve kontrol edilebilir bir

bölümünde çalışıyorsunuz. Ancak Silopi'nin ötesine geçtiğinizde, sınır taşı neredeydi, Irak neresi, bizimki neresi, oralar birbirine girmiş vaziyette.

Tanju KARAGÖZ

Avrupalıların anladığı anlamda bir sınır yok.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Yok hakikaten. Dimdik dere, iniyorsunuz çıkıyorsunuz, oradan sınır nasıl ayarlanacak, öyle çok kolay değil. Coğrafi koordinatlarla da bunların kestirilmesi sağlanamayabilir. Veya Suriye sınırında sağlanan etki Irak sınırında kesinlikle sağlanamayabilir. Oraya belki ilave teknolojiler, ilave tedbirler gerekebilir.

Tanju KARAGÖZ

Orada hat tutmak çok zor. Geçiş güzergâhlarına çeşitli sensörler yerleştiriyoruz, orada hâkim tepeleri tutuyoruz. Kaçakçılık kısmi olsa da bizim asli tehdidimiz terör ve orada alan hakimiyetini sağlayacak kritik noktaları tutuyoruz. Üsler oluşturuyoruz. Başka öyle duvar koymaktı vs gibi klasik anlamda yapılabilecek bir şey yok.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Doğu sınırlarına gelince nispeten daha kolay olacak. İran sınırının çoğu yerini biliyorum. Gürcistan sınırı, Ermenistan sınırı, oralar daha kolay. Rahatlıkla Suriye sınırına benzer sistemler kurulabilir ve oralarda emniyet sağlanabilir. Şu anda nispeten daha rahat gibi gözükken sınırlarımız olan Gürcistan Ermenistan sınırından da yarın öbür gün diğer taraflardan geçiş imkânları olmayınca zorlamalar başlayabilir. Çünkü bu sosyolojik bir olgu. Göçün önüne geçmek çok zor. Fulya Hocam söyledi, "Ne yapıyorsun?", "Geri gideceğim ama tekrar geleceğim" diyor. O şekilde gelmeye çalışacak.

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

Sosyal bilimciler bence artık göçün durdurulabileceği konusunda pes etmişler. Mümkün değil. İnsanlık tarihine baktığımızda da her zaman var. Bunun için biz akademisyenler mobiliteden bahsedilmesini tercih ediyoruz. Tek yönlü bir göçten de bahsetmemiz mümkün değil. Şu anda Suriyeli geçici koruma altında olan vatandaşlar da bayram günlerinde Suriye'ye gidebiliyor. Bu anlamda bizim artık çok farklı bir göç ya da mobiliteden bahsetmemiz gerekiyor. Belki de en masum ifade bunu "manage" etmek. Zaten şu andaki terminoloji oraya doğru gidiyor.

"Sosyal bilimciler bence artık göçün durdurulabileceği konusunda pes etmişler. Mümkün değil. İnsanlık tarihine baktığımızda da her zaman var. Bunun için biz akademisyenler mobiliteden bahsedilmesini tercih ediyoruz. Tek yönlü bir göçten de bahsetmemiz mümkün değil. Şu anda Suriyeli geçici koruma altında olan vatandaşlar da bayram günlerinde Suriye'ye gidebiliyor. Bu anlamda bizim artık çok farklı bir göç ya da mobiliteden bahsetmemiz gerekiyor. Belki de en masum ifade bunu 'manage' etmek. Zaten şu andaki terminoloji oraya doğru gidiyor. Ayrıca, Suriyelilerin genelde Türkiye'de bulunduğu vurgusunu yapıyoruz. Birazcık etrafa bakarsak, Ürdün'de de bayağı Suriyeli göçmen var. O anlamda bunun aslında bölgesel bir sorun olduğunu, sadece Suriye- Türkiye-Avrupa sorunu olmadığını, çok farklı küresel boyut ve aktörlerinin olduğunu belki bir daha vurgulamamız gerekiyor."

Prof. Dr. Helga RITTERSBERGER TILIÇ

Politikalar üretmek konusunda, gıda güvenliği ve tarım sektörleriyle bağlantılı olacak şekilde göç veren ülkelere ağırlıklı olarak bir politika üretilebilir. Ayrıca, Suriyelilerin genelde Türkiye’de bulunduğu vurgusunu yapıyoruz. Birazcık etrafa barksak, Ürdün’de de bayağı Suriyeli göçmen var. O anlamda bunun aslında bölgesel bir sorun olduğunu, sadece Suriye- Türkiye-Avrupa sorunu olmadığını, çok farklı küresel boyut ve aktörlerinin olduğunu belki bir daha vurgulamamız gerekiyor.

Terör konusuna gelince... Siz tabii ki çok güçlü bir teknolojik yatırım ve teknolojik gelişmeden bahsediyorsunuz. Ancak karşı taraf da teknoloji geliştiriyor zannediyorum. Bunu çoğu zaman unutuyoruz. Bunu değerlendirebilecek konumda değilim ama espionaj, casus filmlerinden başlayarak, teröristlerin de teknolojiyi artık 10 sene öncesine göre çok farklı boyutlarıyla kullandığını ifade etmek gerekiyor diye düşünüyorum. Nerede bir duvar varsa oradan göç durur diye bir bilgi yok.

Trump da başaramayacak, Macaristan da başaramadı, Avrupa’nın kale mantığı çöküyor. O anlamda duvar, yani fiziki engel belki de gerçekten hikâye. Sizin dediğiniz teknolojiden yola çıkarak çok farklı bir duvardan bahsetmemiz gerekiyor. Almanya’dan gelmiş bir vatandaş olarak artık fiziki duvarın işe yaramayacağını söyleyebilirim. Çok başarılı teknolojik duvarlarımız olabilir ama psikolojik duvarları yıkamazsınız. Teknolojinin önemini görüyorum ama mülteci onu kimin geliştirdiğine bakmaz. Onu da görmemiz gerekiyor.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Teknolojiyi karşı taraf da kullanıyor. Özellikle teröristler de kullanıyor. Biz drone kullanıyoruz yoğun olarak. İnsansız hava aracı kullanıyoruz daha yüksek irtifalarda. Onlar da drone kullanmaya, drone’la saldırılar yapmaya başladılar. 10 Kasım günü aynı anda 10 adet drone’la farklı yerlere saldırı yaptılar. Allaha

şükür acemiliklerinden bir şey beceremediler. Biz malesef yaşamız ve mezun olduğumuz yıllar itibarıyla kendimizi iç güvenlik harekâtının, yani terörle mücadelenin en göbeğinde bulduk. Asker büyüklerimiz terörle mücadele için "Aklın akılla mücadelesidir" derlerdi. Yani siz bir şey geliştiriyorsunuz, o da bir şey geliştiriyor. Ona karşı siz bir tedbir alıyorsunuz, o da bir şey yapıyor. Önceden ayakla tahta basmalı patlayıcılar kullanıyorlardı. Sonra bunu anahtarla uzaktan kumandalı yaptılar, sonra telsizle yaptılar. Şimdi artık insansız hava aracı ile yapıyorlar. Ama buna karşılık örneğin 97-98'lerde bizim bir tane insansız hava aracımız yokken şimdi dünya kadar var. Belirttiğim gibi teknoloji, karşı teknoloji, öyle gidiyor. Tanksavar geliyor, tankın zırhı geliyor. Tabiri caizse birdirbir oynamaya benziyor. Ama bu süreçlerde kim erken davranırsa o avantaj sağlıyor. Böyle de bir gerçeklik var.

Yrd. Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU

Belki son olarak eklemem gereken şu olabilir. Mültecilerle ilgili bütün ortak politikalar 1951'den bu yana geliyor ama göç alanında böyle bir şey yok. Devletlerin zaten egemenlik

alanında görülen bir konu. Yani çok yeni gelişmeler var. Özellikle Aylan bebeğin yarattığı küresel etkiyle BM'de böyle bir hareketlenme oldu ve iki sene süren bir mutabakat yazma süreci gelişti. New York Deklarasyonu yayınlandı, Obama'nın etkisi vardı. İki sene boyunca devletler müzakere ettiler. Göçün kök nedenlerine inme, ülkelerdeki durumu düzeltme vs. konular ilk defa ortak bir belgeye girdi ve 2018'de kabul edildi. Bir taraftan bunu da göz önünde bulundurmak gerek. Dünya genelinde zaten kolay addedilen bir konu değil. Özellikle de sorumluluk paylaşımı ilk defa bir metne girdi, düşünsenize. Hukuki açıdan taraf olan ülkelere bir yaptırım yok ama böyle bir metin bile yoktu. Bir anlayış metni oluştu. ABD son dakikada girmemeye karar verdi. AB'de bazı ülkeler çıktı ama yine de tabii çok sayıda devlet çaba gösterdi ama bu gelişme ancak 2018'in sonunda oldu. Bir taraftan ülke olarak zor bir konumdayız ama dünyadaki gelişmeler de çok yavaş bu alanda.

(E) Korgeneral Alpaslan ERDOĞAN

Katkılarınız için çok teşekkür ediyorum.

www.stm.com.tr

[in](#) [t](#) [f](#) [@](#) [v](#) /STMDefence

thinktech.stm.com.tr

[in](#) [t](#) [v](#) /STMThinkTech